

A Fővárosi Ítéltábla a Gárdos, Füredi, Mosonyi, Tomori Ügyvédi Iroda által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a dr. Rátky és Társa Ügyvédi Iroda által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételek tisztességességének, érvényességének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma 2014. szeptember 10. napján meghozott 32.G.43.297/2014/18. számú ítélete ellen a felperes részéről 20. sorszám alatt előterjesztett, Pf. 4. sorszám alatt kiegészített fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 635.000 (Hatszázharmincötezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított, a fellebbezés elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint a felperes által 2004. május 1. napjától – 2014. július 19. napjáig a devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett (a továbbiakban: deviza alapú) fogyasztói hitel vagy kölcsön szerződéseiben alkalmazott Általános Üzleti Feltételei, Általános Szerződési Feltételei, valamint kölcsönszerződés blankettái tételes felsorolását, alkalmazásuk időbeli hatályát a Fővárosi Törvényszék 32.G.43.297/2014/18. számú ítéletének (a továbbiakban: elsőfokú ítélet) 2-3 oldalai tartalmazzák.

A felperes keresetében a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. Tv. (a továbbiakban: Tv.) 6. §-a és 11. § (3) bekezdése alapján annak megállapítását kérte, hogy az általa a 2004. május 1. és 2014. július 19. napja közötti időtartamban a deviza alapú fogyasztói hitel- vagy kölcsönszerződéseiben alkalmazott, a keresetlevélben szövegszerűen is megjelölt – az elsőfokú ítélet 3-78 oldalán az A/1-G/3. számú petitum szerint felsorolt – szerződéses kikötései tisztességesek és érvényesek.

Másodlagosan – arra az esetre, ha az elsőfokú bíróság valamely kereseti kérelem esetén nem látná megállapíthatónak a szerződési feltétel érvényességét arra a teljes időszakra, amely alatt az adott feltételt a felperes alkalmazta, hanem csak egyes időszakokra – a feltétel

érvényességét ezen egyes időszakokra kérte megállapítani.

Harmadlagosan – amennyiben az elsőfokú bíróság valamely kereseti kérelem esetén nem látná megállapíthatónak a szerződési feltétel érvényességét teljes terjedelmében, vagy valamely kamat, díj vagy költség vonatkozásában – a feltétel érvényességének az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával történő megállapítását kérte.

Indítványozta, hogy a bíróság kezdeményezze az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. §-a alapján a Tv. és a Kúria 2/2014. számú Polgári jogegységi határozata (a továbbiakban: PJE határozat) alaptörvény-ellenességének megállapítását az Alkotmánybíróság előtt és egyidejűleg kérte a per tárgyalásának felfüggesztését a Pp.155/B. § (3) bekezdése alapján.

Álláspontja szerint a PJE határozat és a Tv. az az alábbiak miatt az Alaptörvénybe ütközik:

- a Kúria túllépte az Alaptörvény 25. Cikkében biztosított hatáskört, ugyanis a PJE határozat nem pusztán jogot értelmez, hanem jogot alkot, több esetben a jogállamiságot sértő contra legem módon;

- a PJE határozat és a Tv. árfolyamrésre vonatkozó rendelkezései sértik a jogbiztonságot azáltal, hogy a hatálybalépésüket megelőző időszakra állapítanak meg – az akkor alkalmazandó jogszabályi előírásokra figyelemmel nem lévő – kötelezettséget, ezzel a felek tényleges szerződési akaratát felülírják;

- a Tv. sérti a jogállamiság és jogbiztonság alkotmányos elvét, a visszamenőleges jogalkotás tilalmát azzal, hogy elévült követeléseket tesz érvényesíthetővé és lezárt jogviszonyokat nyit és változtat meg; az egyértelműség, kiszámíthatóság és előreláthatóság követelményét, a jogbiztonságból fakadó eljárási garanciákat;

- a Tv. az irreális eljárási határidővel és a per szabályaival sérti a bírósághoz fordulás jogát, a tisztességes eljáráshoz való jogot, valamint a jogorvoslathoz való jogot; a bírói függetlenséget, a bírói függetlenség immanens részét képező elemeket (az eljárás szabad alakítása, a per tárgyalásához szükséges idő és a berekesztés időpontjának meghatározása), így ítélethozatalra kényszeríti a bírót.

Hivatkozott arra is, hogy a tv. szabályai sértik az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikke által védett tisztességes tárgyaláshoz való jogot, a 13. cikkben meghatározott hatékony jogorvoslathoz való jogot és a Jegyzőkönyv 1. cikke szerinti tulajdonhoz való jogot, az Egyezményben biztosított jogok megsértésének megállapítása egyúttal a tv. alaptörvény-ellenességét is alátámasztja.

Állítása szerint a Tv. az uniós jog alkalmazási körébe tartozik. Sérti azonban az uniós jogot, a Charta rendelkezéseit, az Irányelvet, a Tőkeirányelvet, a tőke szabad áramlását biztosító EUMSZ cikkek rendelkezéseit, az EUMSZ-nek a letelepedés szabadságát garantáló szabályait, valamint az EKB-val való konzultációs kötelezettséget előíró EUMSZ cikkeket.

A vélelem bevezetésével a Tv. lényegében újrainplementálja a 93/13/EGK Irányelvet (továbbiakban Irányelv), a 2008/48/EK irányelvet és részlegesen implementálja a 2014/17/EU irányelvet. A Tv. visszamenőleges hatályú és az irányelvekhez képest jóval szigorúbb. Az EU-ban honos személyek, vállalkozások, így a felperes részére kifejezetten biztosított jogok gyakorlását lényegesen megnehezíti, valójában ellehetetleníti, kétségessé teszi az irányelvekben elfogadott célok (egységes fogyasztási kölcsön-piac kialakítása, határon átnyúló szolgáltatás nyújtásának, a szolgáltatók letelepedésének szabadsága) megvalósíthatóságát.

A tagállami joggal szemben az uniós jog elsődlegességét hangsúlyozta az Európai Unió Bírósága gyakorlatára (C-6/64 Costa v. Enel, a C-106/77 Simmenthal és C-11/70 Internationale Handelsgesellschaft ügyekre) hivatkozással. A Pp.155/A. § (1) bekezdése alapján kérte, hogy a bíróság kezdeményezze az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását, mert a tagállami bíróság az Európai Unió Bírósága jogértelmezésének függvényében dönthet, hogy eljárhat-e a Tv. alapján, vagy köteles a Tv. rendelkezéseit az Európai Unió Bíróságának egységes joggyakorlatának megfelelően félretenni.

Kiemelte, hogy az Európai Unió Bírósága – ahogyan azt a Dassonville ügy (8-74) alátámasztja - jogosult arra, hogy előzetes döntéshozatali eljárás keretében egy nemzeti szabály uniós jogszabállyal való összhangjáról döntsön, arra nem kizárólag kötelezettségsgései eljárásban kerülhet sor.

Arra hivatkozással, hogy a Tv. súlyosan sérti a Charta által védett elveket, az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését annak tisztázása érdekében kérte, hogy összeegyeztethető-e a jogos várakozások védelmére vonatkozó általános jogelvvvel a Tv. visszaható szabálya, a Charta 17. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való joggal a Tv. és különösen az a rendelkezése, amely elévült követeléseket tesz érvényesíthetővé – továbbá a Tv. eljárási szabályai a Charta 47. cikkében biztosított hatékony jogorvoslathoz és tisztességes eljáráshoz való joggal.

Hangsúlyozta, hogy a PJE határozat és a Tv. az Irányelvvel összhangban nem álló értelmezést tulajdonít az átláthatóság elvének, amikor az Európai Unió Bírósága C-26/13. számú ítéletében az árfolyamrés kapcsán kifejtett értelmezését minden magyarázat nélkül általánosítja és alkalmazni rendeli az egyoldalú szerződésmódosításra is. Lényegében lehetlenné teszi a pénzügyi intézmények számára az egyoldalú szerződésmódosítás alkalmazását. Az Irányelvből ugyanis csak az a követelmény vezethető le, hogy a fogyasztó tisztában legyen azzal, hogy mely körülmények változása esetén jogosult a hitelező a szerződést egyoldalúan módosítani és az ilyen módosítás csak olyan mértékű lehet, ami az adott ok változásából következik.

Kiemelte, hogy bár a tagállamok az Irányelvbe foglaltaknál szigorúbb szabályokat is elfogadhatnak, az nem eredményezheti az Európai Unió által garantált jogok és szabadságok sérelmét.

A felperes az EKB véleményére figyelemmel a Tv. visszaható hatályával, a bizonyítási terhet megfordító szabályával, a jogorvoslati lehetőséggel kapcsolatban, valamint annak tisztázása érdekében is kérte az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, hogy összeegyeztethető – e

- az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésével egy olyan tartalmú tagállami jogszabály, amely alapján a tisztességtelenség kérdésében indult perben, az eljáró bíró nem jogosult valamennyi, az ügy elbírálásra irányadó jogszabály figyelembe vételére,
- illetve a 7. cikk (2) bekezdésével egy olyan tagállami jogszabály, amely alapján a tisztességtelenség kérdésében a pénzügyi szolgáltatónak kell az állammal szemben pert indítania és a perben a tisztességtelenség védelme érvényesül.

Álláspontja szerint az is tisztázandó az előzetes döntéshozatali eljárásban, hogy a Tv.-ben rögzített eljárási szabályok összhangban állnak e az Irányelvvel. Az Európai Unió Bírósága ugyanis korábbi határozataiban megjegyezte, hogy az Irányelv nem pusztán a

tisztességtelenségre vonatkozó anyagi jogi szabályokat határozta meg, hanem a tisztességtelenség érvényesítésére irányuló eljárási szabályok alapjait is rögzítette, de ennek pontos tartalmát idáig nem fejtette ki.

Keresete érdemével kapcsolatban előadta, hogy az általa alkalmazott valamennyi kikötés megfelel a Tv. 4. § (1) bekezdés a) – g) pontjában foglalt elveknek: eleget tesznek az egyértelmű és érthető megfogalmazás, a tételes meghatározás, az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, az átláthatóság, a felmondhatóság és szimmetria elvének. A Tv. 11. § (3) bekezdése szerint valamennyi szerződéses kikötés tisztességes, ezért érvényes.

A ténylegesség és az objektivitás követelményének való megfelelésére bizonyítékként szakértői véleményt csatolt, a szakértői véleménnyel alátámasztott tények alperesi vitatása esetére indítványozta igazságügyi pénzügyi szakértő kirendelését.

Hivatkozott arra is, hogy a feltételek olvasható formátumban rendelkezésre állnak, állítása alátámasztására több eredeti szerződést csatolt.

Kifejtette, hogy az egyoldalú szerződés módosítás feltételeinek tisztességessége vizsgálata során figyelembe veendő elvek részben a feltételek összességére, részben az ok-listára vonatkoznak. A feltételek mindegyikére irányadók: az egyértelmű és érthető megfogalmazás-, a felmondhatóság-, és a szimmetria elve, az ok-lista tisztességessége alkalmazandók: a tételes meghatározás-, a ténylegesség és arányosság-, az átláthatóság-, és az objektivitás elve. A törvény alapján látszólag a jelen per tárgya a keresetlevélben felsorolt kikötések tisztességtelenségének a vizsgálata. A bíróságnak azonban - különös tekintettel arra, hogy az egyoldalú szerződés módosítás lehetőségét és feltételeit jogszabályok határozták meg - mindenek előtt azt kell megvizsgálnia, hogy az eltérő jogszabályi környezetben a törvényben meghatározott elvek közül melyik teljesül a jogszabály előírásai alapján. A tisztességtelenség elbírálása során kizárólag a többi elv fennállása vizsgálható azzal, hogy a törvényi vélelem eltérő feltételekkel dönthető meg a különböző jogszabályi környezetben.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve tekintetében kiemelte, hogy az áttekinthető szerkezet követelményéből nem következik, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás jogát egyetlen rendelkezés vagy dokumentum rögzítse. A közérthető stílus tesztje minden esetben az, hogy a fogyasztók világosan megérthették -e, hogy meghatározott esetekben és feltételekkel a felperes jogosult a szerződés egyoldalú módosítására. Az olvasható formátum követelményének érvényesülését önmagában az apróbb betűk használata nem sérti, ha az nem teszi túlzottan nehezen olvashatóvá a szerződést.

A felmondhatóság elvének követelménye 2004. május 1. és 2009. július 31. közötti időszakban teljesült. Jogszabály nem rögzítette a felmondás jogát, de a szerződés biztosíthatta a felmondási jogot. Másrészt teljesülhetett a követelmény kifejezett felmondási jog biztosítása hiányában is, ha a fogyasztó számára a szerződés biztosította az előtörlesztés lehetőségét. Ez a régi Ptk. 292. § (2) bekezdése szerint az adóst megillette és tartalmában megfelel a felmondási jognak. Az 1996. évi CXII. tv. (a továbbiakban régi Hpt.) 214. § (1) bekezdése fogyasztási kölcsön esetén már 1997-től biztosította az előtörlesztés jogát fogyasztási kölcsön esetén. 2009. augusztus 1-től kezdődően a Hpt. 210. § (5) bekezdése, majd 2010. január 1-től a 210. § (9) bekezdése, utóbb pedig az új Hpt. 279. § (11) bekezdése kifejezetten is biztosította a fogyasztó részére a felmondás jogát, ezért ettől az időponttól

kezdődően a felmondás elve a szerződési feltétel tartalmától függetlenül teljesül. Mivel a Hpt. 2009. augusztus 1-jén hatályba lépő módosítása a már megkötött szerződésekre is kiterjedt, ezért 2009. augusztus 1-től e feltétel már a korábban megkötött szerződések tisztességtelenségét sem eredményezheti.

A szimmetria elvének érvényesülésével kapcsolatban előadta, hogy a régi Hpt. a Tv.-nél szigorúbb követelményt támasztva, 2009. augusztus 1-től rögzítette, hogy ha valamely feltétel változása a kamat, díj vagy költségelem csökkenését teszi indokolttá azt a pénzügyi intézmény köteles érvényesíteni. A szerződési feltétel vizsgálata ezért kizárólag 2009. augusztus 1-jét megelőzően szükséges. Mivel a Hpt. 2009. augusztus 1-jén hatályba lépő módosítása a már megkötött szerződésekre is kiterjedt, ezért a hatályba lépéstől a szimmetria elve a már korábban megkötött szerződések esetén sem sérül.

A tételes meghatározás elvének érvényesülése körében azt hangsúlyozta, hogy a követelmény kamat esetén a 275/2010. (XII.15.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) hatálya alá tartozó szerződések esetén a jogszabálynak a szerződés részévé váló előírása következtében teljesült, ezért vizsgálata kizárólag a Kormányrendelet hatálya alá nem tartozó szerződések esetén lehetséges. Az elvvel összeegyeztethető, ha a tételesen meghatározott egyes okok, vagy valamennyi ok értelmezését, magyarázatát is tartalmazzák a feltételek, és a magyarázat, illetve az értelmezés példalódzó felsorolást is tartalmaz, hiszen ez az ok-lista taxatív jellegén nem változtat. Ha valamely feltétel nem felel meg az elvnek, az csak részleges érvénytelenséget eredményez.

A ténylegesség elvének követelménye teljesül, ha az okok változása hatással van a kamat, költség, díj mértékére.

Az arányosság elve pedig nem más, mint a ténylegesség elvének alkalmazása a módosítás mértékére. A jóhiszemű joggyakorlás követelményéből és a részi Ptk. értelmezési szabályából egyértelműen az következik, hogy a módosításra okot adó követelmények meghatározása egyúttal meghatározza a módosítás lehetséges mértékét is, a mértékre való kifejezett utalás hiányában is. Nem szükséges a szerződési feltételben külön hangsúlyozni azt, hogy a szerződés módosításra csak arányosan kerülhet sor. Az arányosság sérelme csak olyan kikötés kapcsán állapítható meg, amely kifejezetten lehetővé teszi azt, hogy a pénzügyi intézmény tetszőleges mértékben éljen szerződés módosítási jogával. Az ilyen kitétel érvénytelen, az adott szerződési feltétel részleges érvénytelenségét eredményezi, tehát a tetszőleges módosítást lehetővé tevő kitétel nélkül marad érvényben.

2010. január 1-től kógens jogszabályban előírt kötelezettség a ténylegesség és arányosság elvének érvényesítése az egyoldalú módosítások kapcsán a Hpt. 210. § (4) bekezdés a) és c) pontja alapján. Eszerint a kamat, díj, költség módosítása a szerződésben foglalt és az adott kamat, díj vagy költség mértékére ténylegesen hatást gyakorló ok alapján történhet. Az adott kamat, díj vagy költségelemre kihatással bíró ok-okozati feltételeket együttesen, tényleges hatásuk arányában kell figyelembe venni. Az ekkortól hatályos jogi szabályozás alapján a követelmények beépültek a felek közötti szerződésbe, a felek közötti jogviszony tartalmává váltak, az azzal ellentétes szerződési kikötés a régi Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmis. Mivel a régi Hpt. 2010. január 1-jén hatályba lépő módosítása a már megkötött szerződésekre is kiterjedt, ezért 2010. január 1-től a ténylegesség és arányosság elvének sérelme a már korábban megkötött szerződések sérelmét sem eredményezheti.

Az átláthatóság elvének vizsgálatánál a felperes utalt arra is, hogy a PJE határozat indokolása a felmérés és a fellépés lehetőségét, a Tv. indokolása e követelmények közül az ellenőrizhetőséget hangsúlyozza. A követelmény lényegében azt jelenti, hogy a ténylegesség és az arányosság elve előre látható és ellenőrizhető módon érvényesüljön. Amennyiben tehát a szerződéses kikötés tartalmazza, hogy a hitelező meghatározott releváns körülmények változása esetén e változásoknak megfelelően jogosult módosítani a szerződési feltételeket, egyértelművé teszi, hogy csak az adott feltételekre ténylegesen hatással bíró okokból és csak a releváns okok által indokolt mértékben jogosult változtatni. Az előreláthatóság tekintetében a módosítás alapjául figyelembe vehető okok meghatározása a lényeges és az, hogy a módosítás arányban kell, hogy álljon a körülményekben bekövetkezett változással. Ha ez teljesül, akkor a fogyasztó érti, hogy milyen esetleges teher növekedéssel kell számolnia és számon is tudja kérni azt, hogy a módosítás ennek megfelelően történt-e.

A hangsúly a fogyasztó jogérvényesítési lehetőségei szempontjából is az ellenőrizhetőségen van. A fogyasztót minden egyes módosítás esetén megilleti annak a joga, hogy a hitelezőtől a módosításra okot adó körülmények elmagyarázását követelje. Ha pedig nem kielégítő a magyarázat, bírósághoz fordulhat jogorvoslatért, és e perben a hitelezőt terheli annak bizonyítása, hogy a módosítás jogszerű volt.

A módosítás mértékének ennél pontosabb meghatározása teljes mértékben nincs lehetőség és indokolatlanul megterhelné a szerződést. A módosításra alapot adó okok külső társadalmi, jogi és piaci körülmények. Ezek csak olyan átfogó kategóriákkal jelölhetőek meg, amelyekbe szükségszerűen több konkrét jelenség tartozhat. Gyakorlatilag nem lehetséges olyan levezetés, képlet vagy algoritmus, amelynek alapján a fogyasztó képes előre, egyszerűen levezetni, hogy egyes esetekben pontosan melyik szerződési feltétel, milyen mértékben fog változni. Ennek megkísérlése arra vezetne, hogy a szerződés tartalmazna egy komplex, bonyolult levezetést, amely meghaladja az átlagos fogyasztó számára megérthető szintet. Ugyanakkor nem is eredményezné azt, hogy annak alapján tényleg előzetesen felmérhető a lehetséges változás mértéke. Több ok egyidejű változása esetére sem lehet előre meghatározni, hogy azok milyen mértékű, egyoldalú kamat, díj vagy költségmódosítást indokolnak képletszerűen vagy más hasonló módon. Ezek hiánya ezért nem lehet tisztességtelen.

A hivatkozott álláspontot igazolják a jogszabályi rendelkezések is. Segítséget adnak annak értelmezéséhez is, hogy melyek azok az okok, amelyek tényleges hatással vannak a kamatra, költségre, díjra, illetve ahhoz, hogy milyen módon kell érvényesülnie az arányosság elvének. Így a Hpt. 2009. augusztus 1-je óta hatályos 210. § (3) és (4) bekezdése is azt írja elő, hogy objektív körülményeket kell tételesen meghatározni, de azt nem, hogy az egyes kamatok, költségek, díjak változtatásának módszerét, mértékét is meg kellene határozni. Ezek a rendelkezések a szerződés módosítási jog gyakorlásának feltételei körében konkrétan a szerződés részét nem képező árazási elvek kapcsán írják elő a ténylegesség és az arányosság elvének alkalmazását. Ebből következően az átláthatóság elvének érvényesülése sem tartozik a szerződési szabályozás lehetséges tárgyai körébe.

A Kormányrendelet csak a forrásköltségek és a forrásszerzési lehetőségek kedvezőtlen változása esetén próbálja meg az arányosság elvét konkrétan megfogalmazni, azonban még az ebben meghatározott feltételek alapján sem lehet kiszámítani a változás lehetséges mértékét.

2010. január 1-től az átláthatóság elvének érvényesülését a régi Hpt. biztosította. A 210. §

(4) bekezdése rögzítette, hogy az átláthatóság elvét az árazási elvek biztosítják, amelyeket a Hpt. 210. § (5) bekezdése alapján a felügyelet kényszerít ki. Ugyancsak az átláthatóság elvét hivatott biztosítani a Hpt. 210. § (13) bekezdése miszerint az ügyfél számára elérhetővé kell tenni a módosítás okait. Mivel a Hpt. 2010. január 1-jén hatályba lépő módosítása a már megkötött szerződésekre is kiterjedt, ezért a hatályba lépéstől az átláthatóság elvének sérelme a már korábban megkötött szerződések sérelmét sem eredményezheti.

Mindezek alapján felperes a keresetlevele 157-196 oldaláig terjedő részében, valamennyi petitum tekintetében részletesen kifejti, hogy a szerződési feltételek miért felelnek meg a törvényben szereplő elveknek.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte.

Hangsúlyozta, hogy a Tv. 11. § (1) bekezdése egyértelmű kötelezettséget állapít meg a bíróság számára. Eszerint a bíróság a perben kizárólag azt vizsgálja, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdése szerint tisztességes-e. Nincs tehát mód a perbeli kikötések más jogszabályokkal történő összevetésére, ezért kérte a per tárgyához nem kapcsolódó kérelmek és nyilatkozatok vizsgálatának mellőzését.

Részletesen indokolta azt az álláspontját, hogy a kereset tárgyát képező szerződéses kikötések egyik időállapotukra tekintettel sem felelnek meg maradéktalanul a Tv. 4. § (1) bekezdése szerinti feltételeknek.

Kérte a tárgyalás felfüggesztése iránt előterjesztett felperesi indítványok elutasítását.

Indokai szerint a PJE határozat meghatározta azokat a szempontokat, amelyek alapján a bíróságok eldönthetik, hogy valamely ÁSZF kikötés tisztességes vagy tisztességtelen.

A Törvény deklaratív jellegű, annak 4. § (1) bekezdése sem változtat az irányadó jogi helyzeten, kizárólag a Kúria 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében foglaltakat tartalmazza, ami kizárja a visszamenőleges hatályú jogalkotást. A hivatkozott törvényhelyben megjelenő, a bírói jogértelmezés által felállított mérce a régi Ptk.-n és a külön jogszabályok rendelkezésein alapul. A fogyasztói szerződések kikötéseinek a Tv. Hiányában is meg kellett felelniük a Kúria által felállított szempontrendszernek.

Utalt a 8/2014. (III. 20.) AB határozatra, amely szerint bizonyos feltételek esetén indokolt lehet már megkötött szerződéses viszonyokba való utólagos jogalkotói beavatkozás.

A Tv. 1. § (6)-(7) bekezdései a régi Ptk. szabályozásával egyezően rendelkeznek az elévülésről, nem ütköznek az Alaptörvénybe. A Tv. nem sérti a tulajdonjoghoz való jogot, a tisztességes eljárás elvét és a bírósághoz való fordulás jogát.

A Tv. csak deklarált tisztességtelenségi szempontokat, nem teremt új érvénytelenségi okokat, ezért nem merül fel a Tv. és a Fogyasztói Irányelv összhangjának kérdése, így a felperes által indítványozott körben nincs helye előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének.

A régi Ptk., valamint a 2013. évi V. törvény (Új Ptk.) különböző időszakokban hatályos szabályozása lényegében nem módosította a tisztességtelen szerződési feltétel fogalmát, nem változtatott a tisztességtelen szerződéses feltétel kritériumain, a hazai szabályozás alapját a Fogyasztói Irányelv jelenti.

Utalt a bíróságok jogértelmező szerepére is a tisztességtelenség fogalmával, az általános

rendelet tartalmának meghatározásával összefüggésben. Ez megjelent a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről szóló 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében. A Kúria a PJE határozatával megerősítette a PK vélemény 6. pontját, továbbá módosította az egyértelmű (világos) és érthető megfogalmazás, az átláthatóság elvének értelmezését az Európai Unió Bíróságának a C-26/13. számú ügyben hozott ítélete alapján.

A perben a Charta rendelkezései nem alkalmazhatók, mivel a Charta az 51. cikk (1) bekezdése szerint az Unió intézményeit, szerveit és hivatalait kötelezi, a tagállamokra csak akkor kötelező, ha az Unió elsődleges jogát hajtják végre.

Érdemben kifejtette, hogy a kereset elutasításához vezet, ha a per tárgyává tett ÁSZF kikötések a Tv. 4. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek közül egynek nem felelnek meg.

Hivatkozott továbbá a kereset egységességére is, hogy az egyes időállapotok szerinti kikötéseket egységesen kell vizsgálni. Hangsúlyozta az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó jogi szabályozás keretjellegét is, amelyet a pénzügyi intézménynek kell kitöltenie tartalommal az ÁSZF megalkotásakor.

A régi Ptk. 209. § (6) bekezdésének értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatban rámutatott, hogy a régi Hpt. rendelkezése keretszabály, ezért nem zárja ki az ok-lista tisztességtelenségének vizsgálatát.

Érvei szerint nincs jelentősége, hogy a felperes az egyoldalú szerződésmódosítás jogával a gyakorlatban élt-e, igenlő esetben tisztességesen járt-e el. Az érvénytelenségi oknak a szerződéskötés időpontjában kell fennállnia, ezért a szerződésnek a megkötéskori tartalma a releváns.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetét elutasította. Kötelezte a felperest 1.000.000 forint + 27% áfa perköltség megfizetésére. További rendelkezése szerint a felperes költségeit maga viseli.

Az elsőfokú bíróság a 10-II. számú végzésével elutasította a felperesnek az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárása kezdeményezésére irányuló kérelmét. Ítélete indokolásában megállapította, hogy fel sem merülhet az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése, hiszen a felperes nem a közösségi jog értelmezését, hanem annak megállapítását kéri, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek. Megállapította, hogy a jogos várakozás védelme, a tulajdonhoz való jog sérelme és az elévülés szabályai kapcsán nincs helye előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének, mert a perbeli jogvita eldöntéséhez ezek a kérdések objektíve nem szükségesek és nem is befolyásolják azt. A felperes nem a közösségi jog értelmezését kéri, hanem annak megállapítását, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek, azaz nincs összhangban az irányelv és a Charta különböző rendelkezéseivel. A felperes által megfogalmazott kérdésekben, amelyek az Európai Unió jogának és az azzal ellentétes magyar jognak az összeegyeztethetőségére vonatkoznak, az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés 258. és 259. cikkében foglaltak szerint a tagállam, illetőleg a Bizottság fordulhat az Európai Unió Bíróságához. Ebben az esetben az Európai Unió bírósága a 260. cikk szerint jár el. A nemzeti bíróságnak ilyen eljárás kezdeményezésre nincs hatásköre.

Az elsőfokú bíróság 10-II. számú végzésével elutasította a felperesnek az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét is. Az ítéletben megjelenő indokolás szerint a PJE határozat 1. és 3. pontja a perben nem alkalmazandó, így e tekintetben az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése fel sem merülhet. PJE határozat 2. pontja tekintetében viszont nem észlelte az alaptörvény-ellenességet. Megállapította, hogy a Tv. 1. § (6) – (7) bekezdése, 3. §-a, valamint 17. § (3) – (5) bekezdése és (7) bekezdései kapcsán az Abtv. 25. § (1) bekezdésében írt feltételek nem állnak fenn, hiszen a konkrét ügy elbírálása során ezeket a szabályokat a bíróságnak nem kell alkalmaznia. Az elsőfokú bíróság nem észlelt alaptörvény-ellenességet az 1. § (1) és (3) bekezdése, a 4. § (1) és (3) bekezdése, a 7. § (7) bekezdése, a 8. § (1) bekezdése, a 9. § (3) bekezdése, a 10. § (1) - (5) bekezdései, a 13. § (1), valamint (4) – (7) bekezdései, a 15. § (1), valamint (4) bekezdése tekintetében.

Az ítélet indokolásában az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a per azon fogyasztói kölcsönszerződésekre terjed ki, amelyek deviza alapú hitel – vagy kölcsönszerződések és csak azon kikötésekre, amelyek általános szerződési feltételként vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételként váltak a fogyasztói kölcsönszerződés részévé.

Megállapította ugyanakkor, hogy a Tv. 1. § (1) bekezdésének hatálya alá tartoznak azok a szerződések is, amelyben a folyósítás és a törlesztés egyaránt devizában történt, hiszen ezen szerződések mindenképpen devizában vannak nyilvántartva.

Kifejtette az elsőfokú bíróság azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségének vizsgálati szempontrendszere (a Tv. által is érintett hét elv) 2004-ben is ugyanaz volt, mind 2014-ben, mert a tisztességtelenség olyan polgári jogi fogalom, amelyet a régi és az új Ptk. is szabályozott. Ahhoz, hogy a pénzügyi intézményt megillető szerződésmódosítási jog, mint a fogyasztóval szerződő fél szerződést alakító, egyoldalú hatalmassága megfeleljen a tisztességesség követelményének, olyan magától értetődő, a józan ész diktálta elveket kell betartania, amelyek az elmúlt tíz évben nem változtak. Evidenciaként kell azt kezelni külön jogszabályi rendelkezés nélkül is, hogy akkor tisztességes a jog kikötése, ha a szerződés e körben érthetően és egyértelműen fogalmaz, abból a fogyasztó felmérheti, hogy milyen feltételek bekövetkezte esetén, milyen mértékben kerül sor a további terhek rá történő áthárítására, (átláthatóság). A bank csak azokat a költségnövekedéseket és olyan mértékben háríthatja át a fogyasztóra, amelyek őt is sújtják, (ténylegesség és arányosság) a rossz üzletpolitikája következményeit nem fizettetheti meg a vele szerződő fogyasztóval (objektivitás).

A lakáscélú hitel- és kölcsönszerződés, tekintetében a Kormányrendelet előírja, hogy konkrétan melyek lehetnek az egyoldalú módosítás, kamatemelés lehetséges okai. A Kormányrendeletben meghatározott időszaktól ezért a tételes megfogalmazás elve teljesül, ha ennek megfelelően kerül meghatározásra az oklista. Ez azonban az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem jelenti azt, hogy a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése folytán az egyoldalú módosításra vonatkozó kikötést egyáltalán ne lehetne vizsgálni a többi elv érvényesülése szempontjából. Az egyoldalú módosítási jog kikötésének csak egy része az oklista, ahhoz hozzátartoznak mindazon rendelkezések, melyek a módosítás mértékéről és gyakorolhatóságának egyéb feltételeiről rendelkeznek.

Megállapította, hogy nem esik a törvény tárgyi hatálya alá a szerződéses kikötések azon rendelkezése, amely az egyoldalú módosítás közzétételére vonatkozó eljárási rendre, az arról történő írásos értesítés esetén a fogyasztót megillető felmondási jogra, annak gyakorlására vonatkoznak. Ezért e körben a kereshetőségi jog hiánya miatt elutasította a keresetet az A/3-A/4., a B/3-B/4., a C/3-C/6., a D/1-D/6., és az E/1-E/6. számú kérelmek esetén.

A C/5. számú kérelmet illetően kimondta, hogy az érdemi kérdések tisztázásánál ezt a rendelkezés is figyelembe vette, de az nem képezi a kereset tárgyát.

Megállapította továbbá, hogy a C/1-C/6., a D/1-D/2., és az E/1-E/6. Számú kérelmekhez tartozó ÁÜF-ek 19.3. pontjában megfogalmazott egyoldalú szerződésmódosításnak nem minősülő módosulások nem a Tv. hatálya alá tartozó rendelkezések. E körben a keresetet a kereshetőségi jog hiánya miatt utasította el.

Rögzítette, hogy a Tv. 4. § (1) bekezdése alapján a törvényi vélelem megdöntése csak akkor vezethet sikerre, ha a felperes valamennyi elv érvényesülését bizonyítja. Ha csak egy elv érvényesülése is bizonyítatlan marad, a vélelem megdöntése iránti igény megalapozatlan.

Elsődlegesen az átláthatóság elvének érvényesülését vizsgálta, indokolása szerint a többi elv kapcsán csak a legalapvetőbb hiányosságokra tért ki.

Megállapította, hogy az átláthatóság elve vizsgálható a teljes érintett időszakban, mert a Hpt. nem szabályozta teljes terjedelmében az egyoldalú módosítás jogát. Az oklista (árazási elvek) üzleti titkot képez, a fogyasztóval kötött szerződés azonban magánjogi jogviszonyt hoz létre, és ebben a jogviszonyban kell értékelni a kikötés tisztességes vagy tisztességtelen voltát. Erre a jogviszonyra a fogyasztó által meg nem ismerhető, közjogi jelleggel megfogalmazott árazási elvrendszer nem vonatkozik, a magánjogi jogviszony átláthatóságát nem biztosítja.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az átláthatóság elvébe ütközik valamennyi (A/1.-G/3. számú kereseti kérelem alapján) vizsgált szerződési kikötés.

Az átláthatóság elvébe ütközőnek minősítette azokat a kikötéseket, amelyekben a módosítására okot adó feltételek ugyan rögzítve vannak, de arról nincs rendelkezés, hogy:

- milyen mértékben kerülhet sor további terhek fogyasztóra történő áthárítására,
- amennyiben az egyes feltételek növekednek, mások pedig csökkennek, milyen módon kell a fogyasztónak számolnia a szerződésből eredő terhekkkel,
- melyek azok a minimális mértékű módosulások, amelyek esetén tényleges szerződésmódosítási jogosultsággal rendelkezik a pénzügyi intézmény,
- illetve az egyes okok milyen súllyal esnek latba egy-egy szerződésmódosítás során.

Az A/1., és az A/2. számú kérelem alapján vizsgált szerződéses rendelkezések tekintetében - mivel a felperes előadása szerint 2010. január 1-től az átláthatóság elvét a régi Hpt. 210. § (4) bekezdésében rögzített árazási elvekre tekintettel biztosította – megállapította, hogy az árazási elvek üzleti titoknak minősülnek, a fogyasztói szerződésekben nem is jelentek meg, azokat csak a Felügyelet ellenőrzése során vizsgálhatta. Ezek az elvek tehát nem részei az egyedi szerződéseknek, illetőleg az általános szerződési feltételeknek. Ezért az az elv, hogy a fogyasztó fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, azokat ellenőrizni tudja és

adott esetben fel tudjon lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, azokon keresztül nem valósulhat meg.

Az A/3-A/4., és a B/3-B/4. számú kérelmek tekintetében az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a „tendenciának megfelelő” módosítás (ÁÜF 4.5. pontja) önmagában a változtatás mértékéről semmit nem mond. Nem határozható meg, hogy egyes feltételek pozitív, míg mások negatív változása esetén milyen mértékű emelkedéssel vagy csökkenéssel számolhat a fogyasztó, az egyes feltételek milyen mérvű változása esetén számíthat a kamat módosítására.

A C/1. és C/2. számú kérelmeknél indokolása szerint átláthatatlan az egyoldalú módosítási jog kikötése azért is, mert nem határozza meg, hogy milyen mértékű változás, milyen mértékű emelésre ad lehetőséget. Azzal, hogy az ÁÜF rendelkezései szerint a Hirdetmény a kedvezőtlen módosítás maximális mértékét meghatározza, még nem érvényesül az átláthatóság elve. Nem ad arra sem magyarázatot, hogy több ok eltérő mértékben és irányban változása esetén a bank milyen mértékű módosítást fog végrehajtani a kamatban, költségben, díjban.

A C/3., és a C/4. számú kérelmek esetében az elsőfokú bíróság megállapítása szerint semmilyen eligazítást nem ad a szerződés arra, hogy milyen mértékű változás, milyen mértékű kamat, díj, költségemelés idézhet elő.

A C/5., és a C/6. számú kérelmeknél az sem dönthető el, hogy egyes feltételek és körülmények a módosításban milyen súllyal vesznek részt.

A D/1., és a D/2. számú kérelmek tekintetében az elsőfokú ítélet érvelése szerint kiszámíthatatlan és ellenőrizhetetlen, hogy az oklistában felsorolt egyes elemek különböző módosulása milyen mértékű emelést, csökkenést okoz a fogyasztó szerződéses kötelezettségeiben. Az oklistában szereplő okok azonos súlyúak-e, az egyes okok milyen mértékű elmozdulása vezethet kamat, költség, díj módosításhoz, milyen mértékben.

A D/3., és a D/4. számú kérelmeknél a szerződés nem ad eligazítást a szerződés arra, hogy az egyes feltételek milyen súllyal vesznek részt a bank alapos elemzésében. Az ÁSZF 2.2. és az ÁÜF 19.4. pontjában meghatározott oklista ellenére nem láthatta előre a fogyasztó, hogy milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására.

A D/5., és D/6.számú kérelmek esetében nem tisztázott, hogy milyen módon kerül sor a kamat, díj vagy költség módosításra.

Az E/1-E/6. számú kérelmek tekintetében az elsőfokú bíróság arra következtetésre jutott, hogy a fogyasztó számára nem átlátható, hogy mikor és milyen feltételek esetén növekednek a szerződésből eredő terhei. Nem jelenti az átláthatóság elvének érvényesülését, hogy a bank alapos elemzés alapján dönt az egyoldalú módosításról. A kikötés arra utal, hogy a bank belátásától függ, hogy milyen mértékű emelést vagy csökkentést alkalmaz.

Az elsőfokú ítélet szerint a fentieket meghaladóan azért sem érvényesül az átláthatóság elve, mert

- a kikötések nem felelnek meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének (A/1-A/2., B/1-B/2., C/1-C/2., D/1-D/2., E/1-E/2.)
- a díjak és költségek vonatkozásában az oklista hiánya miatt (A/3-A/4., B/3-B/4., D/1., B/4., E/1-E/2., F/1-F/3., G/1-G/3.)
- a Kormányrendelet hatálya alá tartozó módosítások esetén is hiányzik az előreláthatóság teljesülése (F/1-F/3., G/1-G/3.)
- kifogásolható az ÁÜF egyedileg megállapított kamat módosításával kapcsolatos rendelkezése (C/1-C/4.).

Az elsőfokú ítélet szerint az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve az alábbi esetekben sérül:

1. A szerződések szerkezete szerint :

1.1. Amikor az egyedi szerződések részét képező ÁSZF alkalmazásra kerül, a feltételek különböző dokumentumokba szerkesztve tartalmazzák az egyoldalú szerződés módosítást lehetővé tevő kikötéseket (A/3-A/4., B/3-B/4., C/3-C/4., D/3-D/4., E/3-E/6.).

1.2. Az egyedi szerződés csak az ÁSZF-re utal, ennek ellenére az ÁÜF is tartalmaz arra vonatkozó részeket. A feltételek teljesen átláthatatlanok, hiszen három különálló feltételrendszerben vannak szabályozva (C/3-C/4.)

1.3. Az egyedi szerződés csak az ÁSZF-re utal, az ügyleti kamaton belüli kamatlábat a bank az ÁÜF rendelkezése szerint is módosíthatja, mely konstrukció az elvnek nem felel meg, mert nem világos, nem érthető, hogy a fogyasztó hol találja az egyoldalú kamatemelésre vonatkozó szabályokat (A/3-A/4., és B/3-B/4.).

1.4. Az egyes dokumentumban szereplő feltételek utalnak a másik dokumentum módosítására vonatkozó szabályokra, amelyek egymással nem is koherensek (D/3-D/4.).

1.5. A fogyasztó számára nem átlátható, hogy melyik dokumentum rendelkezése irányadó rá, az egyedi szerződés és ÁSZF rendelkezése vagy az ÁÜF módosításra vonatkozó szabályai (E/3-E/6.)

2. Az egyes szerződések részét képező oklisták egymáshoz való viszonya nem világos, mert az egyedi szerződésben (ÁSZF-ben és az ÁÜF-ben) alkalmazott oklisták egymástól eltérnek (A/1-A/2., B/1-B/2., A/3-A/4., B/3-B/4., C/1-C/2., D/1-D/4.,E/1-E/6., és G/1-G/3.).

3. Az egyes díjak és költségek módosításához nem kapcsolódik oklista (A/4., B/4., F/3., és G/3.).

4. A különböző költségekre ugyanaz az oklista irányadó (E/1-E/6.).

5. Több általános szerződési feltétel tartalmaz egy bonyolult, alárendelt, nyelvtanilag is érthetetlen mondat szerkezetet:

az ÁÜF oklista vizsgált pontja nem felel meg az érthető megfogalmazás elvének sem, bonyolult, alárendelt mondat szerkezetet használ, amit még az ésszerűen eljáró fogyasztó sem érthetett meg (D/1- D/2.). Nyelvtanilag is érthetetlen mondat szerkezetből áll az eszköz minősítési és adós minősítési szabályzat (D/3-D/6., E/1-E/6.).

Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a tételes meghatározás elve az alábbi esetekben

sérül:

- az ÁÜF 19.4.2. pontja csak példálózó felsorolást ad (E/3-E/6.);
- a vis maior esetére kikötött egyoldalú módosítási jog nem tartalmaz okot (D/1-D/2., D/5-D/6., és E/1-E/6.);
- a díjak, költségek vonatkozásában nincs oklista (A/1-A/2., B/1-B/2., D/1-D/4., E/1-E/2., F/1-F/2., G/1-G/3.).

Az A/4., és a B/4., valamint az F/1-F/2., az F/3., és a G/1-G/3. számú kérelmek tekintetében sérül megállapítása szerint az objektivitás elve.

Valamennyi költség és díj, konkrétan a kezelési költség, konverziós díj, a THM számítása során figyelembe nem vett díj és költségek vonatkozásában megállapította, hogy a kikötések nem felelnek meg a ténylegesség és arányosság elvének (A/3-A/4., B/3-B/4., D/1-D/4., E/1-E/2., F/1-F/3., G/1-G/2., G/3.), a kamat, a költségek és a díjak módosítása esetén nem teljesül az arányosság elve.

Az A/1-A/2., a B/1-B/2. számú kérelmek esetén sem a kamat, sem a kezelési költség módosítására vonatkozó kikötés nem elégíti ki az arányosság elvét. Nem ad tájékoztatást a fogyasztó számára arról, hogy az egyes feltételek változása hogyan hat az őt terhelő kötelezettségekre. Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a C/5-C/6. kérelmeknél pedig az arányosság elvét még vizsgálni sem tudta.

A felmondhatóság elve sérül az F/3., és a G/3. számú kérelmeknél, mert a díj és költségek egyoldalú módosítására vonatkozó azon kikötés, amely szerint a bank jogosult ezeket felülvizsgálni, módosítani, nem felel meg a Tv. 4. §-ában írt elveknek.

Az elsőfokú ítélet szerint a szimmetria elve az alábbi esetekben sérül:

- a kikötés szerint az egyoldalú csökkentés csak joga a felperesnek, emiatt fennáll a lehetősége annak, hogy ezzel a jogával ne éljen (A/1-A/4., B/1-B/4.)
- az egyoldalú csökkentés egyik szerződéses dokumentum szerint lehetőség, míg a másik alapján kötelezettség (C/1-C/4., E/1-E/6)
- a díjak és költségek esetén az oklista hiányára tekintettel (A/4., B/4., D/1-D/4., E/1-E/2., F/1-F/3., G/1-G/2.).

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett. Fellebbezésében azt kérte, hogy az ítéltábla az elsőfokú ítéletet változtassa meg és állapítsa meg, hogy a keresetben felsorolt valamennyi szerződési feltétel tisztességes és érvényes.

Kérte továbbá, hogy az ítéltábla

- a Pp. 155/A. § (1) bekezdése alapján kezdeményezze az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását a keresetben meghatározott kérdések tisztázása érdekében,
- A Pp. 155/B. § (2) bekezdése alapján kezdeményezze a Tv. és a PJE határozat alaptörvényellenességének megállapítását,
és egyidejűleg a per tárgyalását függessze fel.

Indokai szerint az elsőfokú ítélet nem felel meg a Pp. 221. § rendelkezéseinek. Nem tartalmaz a bíróság által a felek előadásait értelmezve megállapított releváns tényállást. Nincs indokolás arra, hogy a bíróság milyen alapon vetette el a felek jogértelmezését, az

elsőfokú bíróság több ponton nem tesz eleget az indokolási kötelezettségének. Nem reflektált a felperes álláspontjára és a felmondhatóság elvének sérelmét minden indokolás nélkül rögzítette. Az elsőfokú ítélet iratellenesen hivatkozik arra, hogy a keresetben nem az uniós jog értelmezését indítványozta a felperes.

Az elsőfokú ítélet tévesen határozza meg a törvény hatályát, mert a valódi devizahitelek nem tartoznak a Tv. hatálya alá és keresetének nem is tárgya az olyan kölcsönszerződésben kikötött feltétel, amelyben a folyósítás és a törlesztés devizában történik. Téves megállapítás, hogy a fogyasztót megillető felmondási jogra vonatkozó szerződéses kikötések nem tartoznak a törvény hatálya alá.

A keresetlevél 6. c. és d. pontjában utalt arra, hogy nem terjesztett elő keresetet az olyan szerződési feltételre, ahol a szerződéses rendelkezés változása automatikusan következik be (referenciakamat), vagy amely a Hpt. 201/B §-ában a jelzáloghitel-szerződés esetére szabályozott szankciós jellegű egyoldalú módosításra vonatkozik.

Az elsőfokú ítélet a C/1-C/6., a D/1-D/2. és az E/1-E/6. számú kérelmek tekintetében kimondta, hogy az ÁÜF. 19.3.pontjában megfogalmazott referenciaértékhez kapcsolódó referencia alapkamatra vonatkozó rendelkezések nem tartoznak a Tv. hatálya alá. A D/3 - D/6. kérelmeknél viszont nem tért ki erre a kérdésre.

A Hpt. 210/B. §-ában szabályozott szankciós jellegű módosítással kapcsolatban a C/1-C/6., D/1-D/2., E/5-E/6. számú kérelmeknél megállapította, hogy az erre vonatkozó rendelkezések nem tartoznak a Tv. hatálya alá, ugyanakkor a D/3-D/6., és E/1-E/4. számú kérelmeknél az ítélet erre vonatkozó indokolást nem ad.

A tv. nem változtatta meg a tisztességtelenségi vizsgálat szempontrendszerét, az elsőfokú ítélet figyelmen kívül hagyja a szerződéskötés idején hatályos jog szabályait.

Fenntartotta azt a jogi érvelését is, hogy az esetleges tisztességtelenség fő szabályként csupán részleges érvénytelenséget okoz, azaz a bíróság csak az adott kikötés tisztességtelenségét állapíthatja meg, de nincs lehetősége az egész szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítására.

Kiemelte, hogy az egyoldalú szerződés módosítás joga épp annak a lehetőségét teremti meg, hogy a hitelező a szerződéskötéskor ne terhelje az adósra a jövőbeli változás kockázatának a fedezetét. Az elsőfokú ítélet hibás, mert az abban kifejtett szempontok alapján a felperest lényegében nem illette volna meg az egyoldalú szerződés módosítási jog. Létezik olyan koherens, az Európai Unió jogával és a magyar joggal is összhangban álló értelmezése a Tv.-ben rögzített elveknek, amely a felperest sem fosztja meg az egyoldalú szerződés módosítás törvényben biztosított jogától.

Az egyes elvek kapcsán az alábbiakra hivatkozott:

Az átláthatóság elvével kapcsolatban kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság értelmezése nem csupán túlmegy az európai jog által támasztott követelményeken, hanem olyan elvárásokat támaszt az egyoldalú szerződés módosítást lehetővé tevő kikötések érvényességéhez, amelyeknek gyakorlatilag nem lehet megfelelni. Ez az értelmezés végső soron arra az eredményre vezet, hogy az egyoldalú szerződés módosítás jogát érvényesen nem lehet kikötni. Az ilyen értelmezés nyilvánvalóan nincs összhangban a jogintézmény rendeltetésével, nem lehet jogszerű. Az elsőfokú ítélet tehát helytelenül értelmezte az

átláthatóság elvét, emiatt megállapítása is téves.

A PJE határozat 2. pontjának indokolásából kitűnően a Kúria kiterjesztette az Európai Unió Bíróságának az átláthatóság elvével kapcsolatban a Kásler ügyben az árfolyamrésre vonatkozó értelmezését az egyoldalú szerződés módosításra. A Tv., ahogy arra a címe, preambuluma és miniszteri indokolása egyértelműen utal, a PJE határozatban megfogalmazott követelményeket kívánta átültetni. Ezért a Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontjának az értelmezésére az Európai Unió Bíróságának az értelmezése az irányadó. Az Irányelv 20. preambulumban és 5. cikkéből levezetett átláthatóság fogalmát az Európai Unió Bírósága három döntésben, az Invitel ügyben (C-472/10.), az RWE ügyben (C-92/11.) és a Kásler ügyben (C-26/13.) vizsgálta. Azzal kapcsolatban, hogy a szerződésben milyen mélységig kell a szerződés módosítás hatásait bemutatni, az Európai Unió Bírósága csupán annyit rögzített, hogy a fogyasztó „láthassa e díjak esetleges módosítását” azaz az ebből „eredő gazdasági következményeket”. Egyértelműen megállapítható ezért, hogy az átláthatóság elve nem követeli meg, hogy a változás összege vagy annak nagyságrendje a szerződéskötéskor előre felmérhető legyen, a szerződés tartalmazza azt a képletet vagy módszertant, amely alapján a változtatás pontos összege meghatározható.

Az Európai Unió Bírósága által támasztott feltételeknek a perbeli feltételek kivétel nélkül eleget tesznek.

A PJE határozat indokolása egyértelművé teszi, hogy az átláthatóság elve a szerződési szinallagma fenntartását hivatott biztosítani a szerződés egyoldalú módosítása esetén is, ezért az emelésnek és a csökkentésnek a ténylegesség és az arányosság elvének tiszteletben tartásával, ellenőrizhetően kell történnie. Ha a szerződés szerint a szolgáltatás nyújtásával kapcsolatos költséget az igénybe vevő viseli, az átláthatóság azt biztosítja, hogy ennél súlyosabbá nem válhat a kötelezettsége, azaz a terheinek növekedése nem haladhatja meg a szolgáltatás nyújtás költségei növekedésének mértékét. Ezért kapcsolja össze a Kúria az átláthatóság elvét a ténylegesség és arányosság elvével, külön megjegyezve, hogy az emelés csak lehetősége és nem kötelezettsége a pénzügyi intézménynek. Az átláthatóság elve érvényesüléséhez a módosításból eredő gazdasági követelmények meghatározása során ezért csak azt kell a szerződésben világosan meghatározni, hogy a pénzügyi intézmény átháríthatja-e a körülmények változásának teljes következményét a fogyasztóra vagy az áthárítás csak részleges lehet.

Nem kell előre meghatározni, hogy milyen mértékű változás esetén kerülhet sor a módosításra, az általános elvek biztosítják, hogy módosítani legfeljebb a kiváltó ok tényleges hatása erejéig lehetséges. Az ésszerűség a jóhiszemű joggyakorlás érvényesülése körébe tartozik, hogy mikor indokolt a módosítás. A Hpt. által kötelezettségként előírt, a fogyasztó számára kedvező módosítás esetén a jogszabály sem tartalmaz ilyen rendelkezést, ezért az nem indokolt az emelés esetén sem.

A felperes kikötései tartalmazznak olyan rendelkezéseket, amelyek biztosítják, hogy a változás mértéke előre látható legyen. A módosítási okok bekövetkezése esetén az A-B. kérelmeknél azok „tendenciájának megfelelő” módosítást előíró szerződéses rendelkezés az arányosság és átláthatóság feltételét is teljesítve, a Hpt. 210. § (3) bekezdésével, majd (4) bekezdésével összhangban állnak. Ilyen a C-E. kérelmekben található kikötés, miszerint „az oklistában meghatározott feltételek és körülmények változása együttes hatásainak vizsgálata

és a változásoknak a kamat, díj és költségelemekre kihatással bíró ok-okozati összefüggése fennállásának alapos elemzése alapján dönt a bank a fogyasztói kölcsönszerződés kamat, díj vagy költségelemének egyoldalú módosításáról”. A fenti megfogalmazások előírják, hogy a bekövetkező változások tényleges hatásának megfelelően a módosítás, mindezt pedig a Hpt. 210. § (13) bekezdése alapján utólagosan közvetlenül ellenőrizheti a fogyasztó.

A Hpt. 210. § (3) majd (4) bekezdése 2010. január 1-től közvetve biztosította az átláthatóság elvének alkalmazását, a pénzügyi intézmény egyoldalú módosítási jogának gyakorlását az árazási elvek írásbeli rögzítéséhez kötötte, továbbá előírta, hogy a módosítás csak az adott kamat, díj, költség mértékére ténylegesen hatást gyakorló ok alapján történhet és a kihatással bíró okokat a tényleges hatásuk arányában kell figyelembe venni. Így ettől kezdve ez a hiányosság már semmiképpen sem állhatott fenn. Megerősítette a fogyasztó ellenőrzési jogát a Hpt. 210. § (13) bekezdése is, az ügyfél számára elérhetővé kellett tenni a módosítás okait.

A felperes az egyes módosítások esetén az azok alapjául szolgáló okokról köteles volt tájékoztatni a fogyasztót, a módosításról és mértékéről való előzetes értesítéssel együtt. Nem érinti fenti jogszabályok érvényesülését, hogy az árazási elvek üzleti titkot képeznek. A fogyasztónak nem azt kell szerződéskötéskor a tudomására hozni, hogy a felperes árazási elveinek mi a tartalma, hanem azt kell előrelátnia, hogy egyoldalú változás tényleges hatást gyakorló ok alapján történhet, a megjelölt ok hatásának megfelelő mértékben, amit a felperes szerződése a módosítás mértékének a változás tendenciájához történő kapcsolásával fogalmazott meg.

A Felügyelet a Hpt. 210. § (5) bekezdésében megfogalmazott jogosítványa további biztosítékot nyújtott arra, hogy a pénzügyi intézményeknek ne csak a szerződési rendelkezései legyenek tisztességesek, hanem tisztességesen is járjon el.

A Kormányrendelet maga mondja ki az arányosság elvét és ebből következően az átláthatóság elvének az előreláthatóságra vonatkozó elvárását biztosító rendelkezést, miszerint a kamat mértékének százalékban kifejezett növekedése nem haladhatja meg a (2) bekezdésben meghatározott feltételek változásának együttes hatása alapján meghatározott mértéket, figyelembe véve a hitelező forrás szerkezetét és annak változását (1. § (3) bekezdés). Megalapozatlan ezért az elsőfokú ítélet azon indokolása, hogy a F-G. petitumok esetén csak a tételesség elvének teljesülését biztosítja a Kormányrendelet.

Az A/1-A/2., és a B/1-B/2. kérelmek esetében a „kamat mértékének” módosítása és a „kamatláb” módosítása azonos fogalmat jelöl, ez egyértelmű minden átlagos fogyasztó számára.

A díjak és költségek tekintetében is van oklista, a C-E. kérelmeknél az ÁÜF rendelkezései egyértelműen és kizárólagosan rögzítik az okokat.

Nincs akadálya annak, hogy több díjra, költségre azonos oklista legyen irányadó.

Nem helytálló megállapítás, hogy több általános szerződési feltétel bonyolult, alárendelt, érthetetlen mondat szerkezetet tartalmaz. Az elsőfokú ítélet indokolásban hivatkozott rendelkezés nem ok, és az abban található elírás ellenére érthető. A felperes hivatkozása szerint módosítási ok kizárólag az ügyfél kockázati megítélésének megváltozása, a hozzáfűzött magyarázat érthetősége irreleváns, mivel az eszköz minősítési vagy adó minősítési szabályzat nem okként szerepel, azzal tehát nem kellett tisztában lenniük a fogyasztóknak.

A tételes meghatározás elve tekintetében azzal érvelt, hogy az oklisták nem példálózó felsorolást tartalmaznak. Ha az oklista a fő okokat néhány példán keresztül megmagyarázza, az nem változtat azon, hogy a kikötés magát a fő okot tekinti olyan körülménynek, amelynek megváltozása esetén helye lehet egyoldalú szerződés módosításnak. Hangsúlyozta, hogy ha valamely ok vagy az okok körének egyoldalú bővítését lehetővé tevő kitétel esetén sérül a tételesség elve, a részleges érvénytelenség alkalmazandó.

A vis maior klauzula nem sérti a tételesség elvét, a rendelkezés önmagában megfelel a tételes meghatározás elvének. A rendelkezés rögzít egy szűkítő közbevetést, a módosításra okot adó körülmény tekintetében zárt rendszert alkot.

Az a körülmény, hogy az egyedi szerződés a költségek, díjak vonatkozásában nem tartalmaz külön oklistát, nem jelenti azt, hogy erre az esetre ne lenne olyan szerződéses rendelkezés, ami ezt a vélt hiányosságot pótolja. A C-E. Kérelmeknél az ÁÜF rendelkezései minden időszakra nézve tartalmazzák a módosítási okokat. Az elsőfokú ítélet a C-E. kérelmeknél az oklista hiányára tekintettel alaptalanul állapította meg, hogy a többi elv sem érvényesül egyetlen időszakban és esetben sem.

Az elsőfokú ítéletben meghatározott esetekben nem sérül az objektivitás elve sem. A vis maior klauzula esetén maga a klauzula, a hitelfedezeti védelmi díj, a THM számítás során figyelembe nem vett díjak és költségek, a kezelési költség, de az egyedi szerződések valamennyi díj és költség módosítására vonatkozó rendelkezései tekintetében a C-E. petitumokban megjelölt kikötésekre az ÁÜF tartalmazott megfelelő oklistát.

Állítása szerint a díjak és költségek esetén megjelölt okok megfelelnek a ténylegesség elvének. Az elsőfokú ítélet megállapításától eltérően a C-E. petitumok esetén van oklista, és a csatolt szakvélemény alátámasztotta valamennyi ok ténylegességét. Az elsőfokú bíróság ezen elv érvényesülését nem vizsgálta, e körben indokolást nem adott, ezért az ezzel kapcsolatos megállapítása megalapozatlan.

Az arányosság követelménye teljesül, a felmondhatóság elvét illetően pedig a felperes arra hivatkozott, hogy az elsőfokú ítélet csak a díjak és költségek egyoldalú módosítása esetén a lakáscélú kölcsönök vonatkozásában vitatta az elv érvényesülését. Ezzel szemben az ÁÜF-ek minden időszakban, a Hpt. 210. § (9), korábban (5) bekezdése pedig 2009. augusztus 1-től biztosította a felmondás jogát. Korábban az előtörlesztés lehetőségét a szerződés mindig biztosította, ezért a perbeli kikötések esetén a felmondhatóság elve kivétel nélkül teljesül.

A szimmetria elvének érvényesülését nem zárják ki a szerződéses rendelkezések akkor sem, ha a csökkentés kötelezettségként nincs előírva. A feltétel akkor felel meg az elvből fakadó követelményeknek, ha nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a feltételek változására a körülmények kedvező alakulása esetén is sor kerüljön. Hivatkozott arra, hogy érthető és értelmezhető, ha a kamatok díj a költségek csökkentését az egyedi szerződés csak jogosultságként írja elő, míg az ÁÜF a körülmények ügyfél számára kedvező változása esetén ezt kötelezettségként fogalmazza meg.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Elutasítani kérte továbbá a per felfüggesztésére, az alkotmánybírósági eljárás, továbbá az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezésére irányuló kérelmeket.

Hangsúlyozta, hogy a bírósághoz fordulás joga nem abszolút jellegű jogosultság, hanem a jogállamiság elemeként megjelenő jogbiztonság korlátai között juthat csak érvényre, korlátozásának szüksége és arányossága vizsgálható. A keresetindítási jog határidőhöz kötése szükséges korlátozás a bírósághoz fordulás jogának. A jogbiztonságból fakad, hogy a perek a lehető leghamarabb elinduljanak és be is fejeződjenek. A Tv. által megteremtett speciális peres eljárás annak a következménye, hogy a devizahitelezésből kinőtt súlyos társadalmi problémákat a bíróságok a tízezres nagyságrendű egyedi perek során nem tudták kezelni.

Nem sérül a hatékony jogvédelem a bíróság rendelkezésére álló rövid határidők miatt, önmagában az, hogy a polgári perekhez képest a Tv. rövidebb eljárási határidőket határoz meg, nem áll ellentétben az Alaptörvény hivatkozott rendelkezésével (28. cikk (1) bekezdés).

A per alapvetően jogkérdések vizsgálatáról, szerződéses kikötések elemzéséről szól, a per tárgya nem bonyolult, egyszerű bizonyítást igényel. A felek előkészítésén múlik a bírói döntés alapossága.

Nem sérül a tisztességes eljáráshoz való jog sem, 30 napos határidő állt rendelkezésre a kereset benyújtására. A per természetéből adódóan eleve csak okirati bizonyítás felvétele lehetséges, a bizonyítás banki okiratokon alapul, szakértői bizonyítás szükségtelen.

A bírói függetlenség sem sérül, az nem jelent abszolút és korlátlan hatalmat, mivel a bírák számára is kötelezettség a törvények betartása, eljárásukat szigorúan a jogszabályok szerint folytathatják le. A bíróság nincs elzárva attól, hogy a hét elvnek való megfelelés vizsgálata során a vizsgált szerződéses kikötés elfogadása időpontjában hatályos jogszabályi rendelkezésekre hivatkozzon.

A Tv. 4. § (1) bekezdése szerinti hét elvnek való megfelelést vizsgálhatja a bíróság, a Kúria a hét elv kialakítása során a magyar és vonatkozó uniós jogi rendelkezéseket figyelembe vette.

Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése sem indokolt. Nincs a perben közvetlenül alkalmazandó vagy közvetlenül érvényesülő uniós jogi szabály. Az EGK Irányelv nem releváns az adott jogvitában, a 87/102/EGK Irányelv már nem hatályos, implementációs hatása sincs. A 2014/17 Irányelv pedig nem alkalmazandó azokra a hitelekre, amelyeket 2016. március 21. előtt kötöttek, illetve a jövőben kötnek.

A Tv. összhangban van az uniós joggal, a kérdéseket előzetes döntéshozatali eljárásban nem, csak kötelezettségszegési eljárásban vizsgálhat a bíróság, az EUMSZ 258-260. cikke alapján.

A Tv. pusztán tisztességtelenségi szempontokat deklarálnak, amelyek nem teremtenek új érvénytelenségi okokat. Mivel az EGK Irányelv a minimum harmonizáció elvén alapul, nincs kizárva, hogy a nemzeti jogszabályok a fogyasztó érdekeit jobban védő, számukra több jogot biztosító megoldást alkalmazzanak.

Nem kezdeményezhető előzetes döntéshozatali eljárás a 13/1993/EGK Irányelv további értelmezésével kapcsolatban. Az Európai Bíróság joggyakorlata szerint nincs helye előzetes döntéshozatali eljárásnak, ha a jogvitában esetleg alkalmazandó uniós szabály értelmezése kapcsán felmerült hasonló kérdés tekintetében kialakult bírói gyakorlat van.

Az adott esetben a Charta sem alkalmazható, a Tv. nem tekinthető implementációs aktusnak,

pusztán a fennálló bírói gyakorlatot tükröző, általános tisztességtelenségi szempontokat deklarálja, nem teremt új érvénytelenségi okokat, ezért nem avatkozik bele a felek szerződéses jogviszonyába.

A Tv. nem jelenti a Chartában foglalt jogok tiltott korlátozását sem, a Charta 52. cikkének (1) bekezdése lehetővé teszi az abban biztosított jogok törvényben történő korlátozását, feltéve, hogy ez elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja. A Tv. megoldása ezzel összhangban áll. A Charta 17. cikke alapján biztosított alapjog a tulajdonhoz való jog, amely közérdekből törvénnyel korlátozható a Charta kifejezett rendelkezése szerint is, ha a korlátozás az általános érdekekkel arányos. A korlátozás közérdekű, hiszen a fogyasztók széles rétegeinek érdekét szolgálja és arányos is, igazságos teherelosztást eredményez a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között.

A 47. cikk által elismert tisztességes eljáráshoz való jogot nem sérti a keresetindítási határidő szűkössége, a Tv. a leggyorsabb megoldást biztosítja a fogyasztóvédelmi célok elérése érdekében. A pénzügyi intézmények érdekeit is szolgálja azzal, hogy megelőzi az azonos jogkérdésre vonatkozó jelentős számú per megindítását. Összhangban áll a 38. cikkben foglalt előírással, amely a fogyasztók magas szintű védelmének kötelezettségét írja elő, valamint igyekszik megelőzni az ennek természetes következményeként megjelenő perelhúzókat.

A letelepedés szabadságára való hivatkozáshoz tényleges migráció, határon átnyúló elem szükséges, a Tv. hatálya kizárólag Magyarországra terjed ki, a pénzügyi intézmények tevékenységüket Magyarországon végzik, magyar jogszabályok szerinti valamely cégformában.

Kifejtette, hogy a szerződéses feltétel részleges érvénytelenségének megállapítása, tehát az oklista egyes elemeinek külön-külön történő vizsgálata nem lehetséges. Hivatkozott arra ebben a körben, hogy a Tv. 4. § (1) bekezdése az egyoldalú kamat-, költség-, díjmelést lehetővé tevő szerződéses kikötésekről rendelkezik, vagyis a Tv. ezeket a kikötéseket logikailag önálló egységként kezeli és egységes egészekre állítja fel a tisztességtelenség védelmét. Nem állapítható meg tehát részleges érvénytelenség abban az esetben, ha az oklistában szereplő okok közül nem mindegyik ütközik a Tv.-ben rögzített elvekbe.

Hivatkozott arra, hogy mind a régi, mind az új Ptk. kizárólag a szerződés részleges érvénytelenségét ismeri, a tisztességtelen feltétel részleges érvénytelenségét nem, így annak megállapítása a bíróság részéről ellentétes lenne a Ptk. rendelkezéseivel. A régi Hpt. 210. § (4) bekezdés c) pontja rendelkezéséből, miszerint az ok-okozati feltételeket együttesen tényleges hatásuk arányában kell figyelembe venni is következik, hogy az emelésnél a bank az oklista összes elemét egyidejűleg veszi figyelembe.

Kifejtette, hogy az elvek érvényesülését azokat megfelelően értelmezve vizsgálta az elsőfokú bíróság. Helyesen állapította meg, hogy a Tv. 4. § (1) bekezdésének a)-g) pontjaiban meghatározott elvek közül egy elv érvényesülése is bizonyítatlan marad, akkor a vélelem megdöntése iránti igény megalapozatlan, és felesleges többi elv érvényesülésének vizsgálata. Ezért nincs gyakorlati jelentősége annak a megállapításnak, hogy a felmondási jogra vonatkozó rendelkezések nem tartoznak a Tv. hatálya alá. Amennyiben az ítéltábla e rendelkezéseket a Törvény hatálya alá tartozónak minősítené, azaz megállapítaná, hogy azok az egyoldalú szerződés módosítási jogot biztosító rendelkezések részét képezik, úgy azokra is kiterjednek az ítéletben az egyoldalú szerződés módosítási jogot biztosító ÁSZF

rendeletekre vonatkozó megállapítások.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvét illetően hangsúlyozta, hogy az a tény mely szerint egy szerződéses konstrukció külön magyarázatot igényel, önmagában is alátámasztja azt az alperesi álláspontot, hogy az nem felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének. Azt pedig a felperes is elismerte a fellebbezésben, hogy az egyedi szerződés (ÁSZF) és ÁÜF ok-listái egymástól eltérő terminológiát alkalmaznak, azaz nem adekvátan használják az egyes fogalmakat.

Vitatta, miszerint a „körülmény” és „feltétel” kifejezések szinonimaként értelmezendők.

A felperes fellebbezésében maga mutatott az ÁSZF-ek tisztességtelenségére annak elismerésével, hogy a bonyolult, szakmai szempontból is összetett körülményeken alapuló ok-lista konkrét megfogalmazása az ÁSZF-ekben nem történt meg. A felperes maga is elismeri, hogy az egyedi szerződés ÁSZF és az ÁÜF oklistái eltérő terminológiát alkalmaznak, nem adekvátan használják az egyes fogalmakat.

Hivatkozása szerint a felperes azt is elfogadja a „vis maior”, mint az ok-listában nem szereplő feltételrendszer kapcsán, hogy a rendelkezés önmagában nem felel meg a tételes meghatározás elvének. A rendelkezést előre nem látható és elháríthatatlan külső körülmények töltik meg tartalommal, a felperestől függ, hogy mit minősít ilyen körülménynek, mit tekint olyan szintű gondosságnak, amit már nem köteles kifejtteni annak érdekében, hogy előre lássa, vagy elhárítsa ezen körülményeknek a saját magára gyakorolt hatását.

A ténylegesség és arányosság elve körében a felperes nem bizonyította, hogy az egyes oklistában szereplő körülmények megvalósulása vagy változása esetén köteles lenne azokkal összhangban a kérdéses díjelemek módosítására. Erre vonatkozó számítási eljárást vagy egyéb tájékoztatást sem az ÁSZF, sem az ÁÜF nem tartalmaz.

Az átláthatóság elvével kapcsolatban kiemelte, hogy a felperes árazási elvei üzleti titoknak minősültek. Egyértelműen sérti az átláthatóság követelményét, hogy azokat a fogyasztó nem ismerhette meg.

Alapvető összefüggés van a ténylegesség és arányosság elvének érvényesülése és az átláthatóság között. Az átláthatóság elve nem érvényesül a felperes által alkalmazott ÁSZF-k rendelkezéseiben foglalt ok-lista áttekinthetetlen szerkezete miatt, az egyes okok és az egyoldalú szerződésmódosítás mértékének arányos összefüggése nem bizonyítható.

A felmondhatóság elve akkor teljesül, ha az ÁSZF rendelkezései tartalmazzák a felmondáshoz való jogot, és az reális lehetőséget jelent a fogyasztó számára az egyoldalú szerződés módosítással szemben. A szimmetria elvének érvényesülése pedig csak akkor állapítható meg, ha a felperes kifejezetten kötelezettséget vállalt volna a csökkentés érvényesítésére a fogyasztó javára.

A felperes a másodfokú eljárásban a Pp.155/B. §-ának alkalmazására vonatkozó indítványát az időközben bekövetkezett jogszabályváltozásra, a 2014. évi XL. törvény kihirdetésére hivatkozással kiegészítette.

Álláspontja szerint a 2014. évi XL. törvény további pontokon tette alaptörvény-ellenessé a Tv.-t. A jogbiztonság követelményébe ütközően önkényesen változtatta meg, hogy mely

jogviszonyok tartoznak a törvény hatálya alá, milyen típusú szerződések esetén és milyen időszakban érvényesül a tisztességtelenség vélelme. Egy folyamatban lévő eljárásban megfosztotta a felperest a perújításhoz való jogtól, ami sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, a jogbiztonság elvét, és a visszaható hatály tilalmába ütközik. A vélelem megszüntetése, a közérdekű keresetindítás új szabálya önmagában cáfolja az alapjogkorlátozás szükségességét és arányosságát. Kérte ezért, hogy az ítéltábla a Tv. 1. § (6) bekezdésének megsemmisítésére is tegyen indítványt.

A felperes az alperes fellebbezési ellenkérelmére tett észrevételeiben fenntartotta azt az álláspontját, hogy az elsőfokú ítélet a Tv.-ben kimondott elvek, mindenekelőtt az átláthatóság elvének téves értelmezésén alapul, amely minden indok nélkül, jelentősen szigorúbb az Európai Unió Bíróságának a PJE határozat és a Tv. alapjául szolgáló ítéleteiben kialakított értelmezésnél. Ez a téves értelmezés vezet oda, hogy az elsőfokú ítélet lényegében kizárja, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás jogszabályban elismert és szabályozott jogával élni lehessen. A jövőre nézve dönthet úgy a jogalkotó, hogy nem teszi lehetővé az egyoldalú szerződés módosítást, de a múltira vonatkozóan ezt nem teheti meg. Nem teheti meg azt sem, hogy a tisztességtelenség esetről esetre vizsgálandó fogalmát úgy alakítsa át, hogy az a múltira vonatkozóan is kizárja az egyoldalú szerződésmódosítás jogszerű gyakorlását.

Hangsúlyozta, hogy alperes sem vitatta, hogy ugyanazon kikötés esetén a kamat, díj vagy költség vonatkozásában külön-külön kell vizsgálni a tisztességesség feltételeinek a fennállását. Azzal azonban alaptalanul érvelt, hogy csak a szerződés lehet részlegesen érvénytelen, annak rendelkezése nem. Részleges érvénytelenség esetén a bíróságnak csak a szerződés érvénytelenségi okkal érintett részének az érvénytelenségét kell megállapítania, de nem kell érvényessé nyilvánítania a szerződés többi részét. A részleges érvénytelenség jelen perben is alkalmazandó főszabályával kapcsolatos érveléseit kiegészítette azzal, hogy nem a közös pontban való formai elrendezése, hanem a rendelkezések elkülöníthetősége releváns. A per absztrakt jellege egyértelműen lehetővé teszi az egyes okok önálló vizsgálatát.

I.

A felperes keresetében az általa 2004. május 1. és 2014. július 19. napja között időtartamban a deviza alapú fogyasztói hitel vagy kölcsönszerződéseiben alkalmazott szerződéses kikötései tisztességességének és érvényességének megállapítását kérte a Tv. 6. §-a és 11. § (3) bekezdése alapján.

A felperes keresetjogi joga fennállt, rendelkezett perbeli legitimációval a Hpt. 7. § (1) bekezdése szerinti, valamint a Tv. 1. § (1) és (3) bekezdésének hatálya alá tartozó pénzügyi intézményként.

A jelen jogvita elbírálásának alapjául szolgáló Tv. megalkotásával elérni kívánt jogalkotói célt a Tv. indokolása az alábbiak szerint tartalmazza:

A Kúria a PJE határozatban hozott iránymutató döntést a fogyasztói hitel-, kölcsön-, és pénzügyi lízingszerződésekben foglalt egyes szerződéses rendelkezések tisztességtelenségéről. A Kúria döntése a Ptk.-ban foglalt tisztességtelenség fogalmára vonatkozó jogértelmezés, amely azonban kizárólag a bíróságok számára kötelező, de az

abban kifejtett jogelvek általános jellegük révén a jogviszonyok széles körét érintik. Annak érdekében, hogy ezek az elvek közvetlenül is érvényre jussanak, a Tv. jogszabályi szintre emelte a jogegységi határozatban rögzített elveket. A Tv. a Kúria jogértelmezését teszi általános érvényűvé, mindenki számára kötelezővé. A Tv. nem mond ki új anyagi jogi szabályokat, nem állapít meg új jogelveket, csupán a Kúria jogértelmezését kodifikálja.

A Tv. indokolása szerint a jogalkotó a jogegységi határozatból fakadó jogkövetkezmények levonása során figyelemmel volt az európai jog előírásaira, mindenek előtt a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK Irányelv rendelkezéseire. Figyelembe vette az Irányelv értelmezésére jogosult Európai Unió Bíróságának gyakorlatát, a C-618/10. számú és a C-68/13. számú ügyben hozott határozatokban kifejtett elveket.

Utal a Tv. indokolása a 8/2014. (III.20.) AB határozatban megfogalmazott követelményekre, a jogszabályi beavatkozás alkotmányosságára. Eszerint a jogalkotó akkor jogosult a fennálló és tartós szerződési jogviszonyokat módosítani, ha a szerződéskötést követően beállott valamely körülmény folytán a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartása valamelyik fél lényeges, jogos érdekét sérti, a körülményváltozás nem volt ésszerűen előre látható, továbbá ha az túlmegy a normális változás kockázatán. A jogszabályi beavatkozásnak további feltétele, hogy a lényeges körülményváltozás társadalmi méretű legyen, vagyis a szerződések nagy tömegét érintse. Azt az alkotmányos elvárást, hogy a törvényi úton történő szerződésmódosításnak figyelembe kell vennie mindkét fél méltányos érdekeit, a Tv. úgy kívánta kielégíteni, hogy jogorvoslati lehetőséget biztosít a pénzügyi intézmények számára az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezéseik tisztességtelenségének megállapításához kapcsolódóan. Megdönthető vélelmet állít fel az egyoldalú szerződésmódosítások tisztességtelensége mellett és lehetővé teszi a pénzügyi intézmények számára az ellenbizonyítást.

A Tv. időbeli hatálya Magyarország az Európai Unióhoz való csatlakozásának időpontjára figyelemmel került meghatározásra, mert ettől az időponttól kezdődően érvényesülnek az EU jog alkalmazására vonatkozó elvek, az Európai Unió Bírósága jogértelmezésének kötelező ereje és a Fogyasztói Irányelv is, amelynek Európai Unió Bírósága általi értelmezést a Kúria alapul vette a jogegységi határozatában.

A fogyasztói szerződésekben alkalmazott egyedileg meg nem tárgyalt, illetve az általános szerződési feltételek tisztességtelenségének egyaránt a semmisség a jogkövetkezménye. Ezt a 3/2011. PK vélemény 2. pontja egyértelművé tette a 2006. március 1. előtt, de 2004. május 1. után megkötött szerződések esetében is, figyelemmel arra, hogy a régi Ptk. ezen időszakban hatályos 209. § (1) bekezdése és 209/A. §-a kizárólag a tisztességtelen kikötés megtámadásáról rendelkezett. Amiatt ugyanis, hogy az Irányelv 6. cikkével, a tisztességtelenség jogkövetkezményeivel kapcsolatban az Európai Unió Bírósága a C-240/98. számú ügyben kimondta, hogy a bíróságoknak „irányelv konform” módon kell értelmezniük a nemzeti jogszabályokat, a C-243/08. számú ügyben pedig azt, hogy a fogyasztók hatékony védelme csak akkor biztosítható, ha a nemzeti bíróságnak lehetősége van a tisztességtelen feltétel hivatalból történő, vagyis határidőhöz nem kötött értékelésére, továbbá, hogy a tisztességtelen feltétel nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra, nem szükséges, hogy azt a fogyasztó előzetesen, eredményesen megtámadja. Ebből az

következik, hogy a Ptk. 2006. március 1-jét megelőző rendelkezései az Irányelv céljának és rendelkezéseinek megfelelően értelmezendők úgy, ahogy a fogyasztói érdekek hatékony érvényre juttatásának célja azt szükségessé teszi.

Az Irányelv céljának az 1997. évi CXLIX. törvénnyel módosított régi Ptk. 209. §-a akként való értelmezése tesz eleget, hogy a 2004. május 1-je és 2006. február 28. között kötött fogyasztói szerződések részévé vált általános szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt is – figyelemmel a régi Ptk. 234. § (1) bekezdésére – határidő nélkül lehet keresetet benyújtani.

A szerződés megkötésétől fennálló érvénytelenségének – akár ítéletben, akár jogszabályban történő – megállapítása nem jelenti az eredeti szerződéses tartalom jogalakító módosítását. A szerződés vagy a szerződés egy része valamely kikötésének az érvénytelensége – amely a szerződés megkötésekor, az akkor jelentkező körülmények miatt áll fenn – azt jelenti, hogy az ilyen ügyletnek, illetve kikötésnek nincs kötelelem keletkeztető hatálya.

Az érvénytelenség alapvető polgári jogi jogkövetkezménye az, hogy arra nem lehet jogot alapítani, a semmis kikötés nem váltja ki a felek által célzott joghatást, a régi Ptk. 198. § (1) bekezdése szerint nem hoz létre kötelezettséget a szolgáltatás teljesítésére, illetve jogosultságot a szolgáltatás követelésére.

A semmis szerződés ex tunc hatályú érvénytelensége a törvény erejénél fogva kötelezik be, a semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség (rég Ptk. 234. § (1) bekezdése, új Ptk. VI: 88. § (1) bekezdése).

Az érvénytelenség ezen általános és alapvető jogkövetkezménye értelmében semmis kikötésre a szerződés megkötésétől kezdődően nem lehet jogot alapítani, amely időbeli korlát nélkül érvényesül a semmisségre való határidő nélküli hivatkozás tétele alapján. (1/2010. (VI.28.) PK vélemény, 2/2012. (XII.10.) PK vélemény)

A 6/2013. számú PJE határozat 2. pontjában a Kúria kimondta, hogy a szerződéses terheknek a szerződés megkötését követő, előre nem látható egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, tekintettel arra, hogy az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia. A jogegységi határozat 7. pontjában kimondta azt, hogy a tartós hitelezési jogviszonyban a szerződéskötést követően beállhatnak olyan, a szerződés érvényességét nem érintő, arra vissza nem ható változások, amelyek eredményeként a szerződés gazdasági, kockázati egyensúlya utólag felborul, illetőleg súlyos aránytalanságok következnek be. Amennyiben ezeket a felek a szerződés módosításával nem orvosolják közösen, szükségessé válhat a szerződésekbe való utólagos beavatkozás.

A Tv. perben alkalmazandó rendelkezései – a tisztességtelenség vélelmének felállításáról és jogkövetkezményéről – nem minősülnek jogszabály általi szerződésmódosításnak, amelynek alkotmányossági feltételeiről az Alkotmánybíróság 8/2014. (III.20.) AB határozata is szól.

A pénzügyi intézmények egyoldalú szerződésmódosítását lehetővé tevő szerződéses kikötések, azok tisztességtelensége – mint érvénytelenségi ok – az eredeti szerződéses tartalom alapján áll fenn, nem utóbb bekövetkezett változások hatására.

A régi Ptk. 226. § (2) bekezdése szerint kivételesen mód van arra, hogy jogszabály a hatályba lépése előtt kötött szerződések tartalmát megváltoztassa, amennyiben a

szerződéskötéskor előre nem látott lényeges és előre nem látható körülmények megváltoztak és azok eredményeként megváltozott a felek eredeti szerződéskötéskori helyzete, jogaik és kötelezettségeik szerződéskötéskor megfelelő aránya, amely miatt valamelyik szerződő fél számára terhessé vagy lehetetlenné vált a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartása, a teljesítés. A Tv. által rendezett körben erről nincs szó.

A régi Ptk. 209. § (1) bekezdése és az új Ptk. 5:102. § (1) bekezdése szerint abban áll a tisztességtelenség, mint érvénytelenségi ok lényege az általános szerződési feltételek, illetve a fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalt kikötése esetén, hogy a felek közötti egyensúly – a szerződésből fakadó jogaik és kötelezettségeik tekintetében – már a szerződés megkötésekor sem állt fenn, mivel a fogyasztóval szerződő fél által előre, egyoldalúan meghatározott feltételek indokolatlan és egyoldalú előnyt biztosítottak a számára, illetve a fogyasztó terhére indokolatlan és egyoldalú hátrányt idéztek elő.

A fogyasztóval szerződő fél által alkalmazott kikötések eredményeként már a szerződés megkötésekor, a szerződés eredeti tartalma alapján bekövetkezett a szerződésből eredő jogok, kötelezettségek egyensúlyának a jóhiszeműség és tisztesség követelményébe ütköző eltolódása.

A Tv. hatálya alá vont fogyasztói kölcsönszerződések tekintetében a szerződéskötést követően bekövetkezett változások felszínre hozták a felek jogai és kötelezettségei közötti indokolatlan és egyoldalú eltolódást, amely már a szerződések megkötésekor is fennállt az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tekintetében, érzékelhetővé és súlyosabbá tették a közöttük fennálló aránytalanságot.

A jogalkotó beavatkozása nem abból a célból történt az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötések tisztességtelenségének vélelme és az annak megdöntésére szabott eljárás szabályainak felállításával a Tv.-ben, hogy az utóbb megváltozott körülményekhez igazítsa a valóban tartós és hosszú lejáratú deviza alapú kölcsönszerződések eredeti tartalmát.

Leszögezi az ítéltábla, hogy a tisztességtelenség miatt semmis szerződési feltételre nem lehet jogot alapítani, ezért az annak alapján gyakorolt jog nem élvez védelmet. Az érintett szerződések nagy tömege jogszabályalkotásra – kodifikációs lépésre - ösztönözte a jogalkotót, de csupán az eredeti szerződéses tartalom részleges érvénytelenségének és annak alapvető joghatásának kimondásával, kötelező alkalmazásának előírásával.

A Tv. azonban nem csak az általános szerződési feltételeket, hanem a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt kikötések sorsát is rendezni kívánta, amelyek tisztességtelenségének ugyancsak a semmisség a jogkövetkezménye a régi Ptk. 209/ A § (2) bekezdése szerint.

A fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek tisztességtelenség miatti érvénytelenségére a régi Ptk. 209. § (1) bekezdése és az új Ptk. 6:102. § (1) bekezdése tartalmaz rendelkezést, amelyek egységesen határozzák meg a tisztességtelenség megállapításának szempontrendszerét.

A régi Ptk. a tisztességtelenség megállapításának két módját ismerte; egyrészt a bíróságnak

a régi Ptk. 209. § (2) bekezdése szerinti mérlegelésére bízta azt, másrészt – kizárva a bírói mérlegelést – a 18/1999. (II.5.) Kormányrendelet (és a régi Ptk. 2009. május 22-től hatályos 209. § (4) bekezdése) volt az, ami tisztességtelennek minősülő feltételeket nevesített, a régi Ptk. 209. § (3) bekezdésében megjelölt külön jogszabályként meghatározott olyan konkrét feltételeket is, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek.

Ezt azt jelenti, hogy a Kormányrendelet 1. §-ában felsorolt okok valamelyike miatt tisztességtelennek minősülő kikötés esetén nem szükséges vizsgálni a régi Ptk. 209. § (2) bekezdésében felsorolt további követelményeket, a 2. § alá tartozó esetben pedig a feltételt támasztó félre hárul annak bizonyítása, hogy a kikötés nem esik a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésének hatálya alá (2/2011. (XII. 10.) PK vélemény).

A Tv. megalkotása előtt sem volt tehát ismeretlen a tisztességtelenség megállapítása a régi Ptk. 209. § (2) bekezdésében írt mérlegelés nélkül, továbbá az arra vonatkozó szabályozás sem, hogy valamely tartalommal szülő feltétel ellenkező bizonyításig tisztességtelennek minősül, és a feltételt támasztó félre hárul az a bizonyítási kötelezettség, hogy a kikötés nem esik a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésének hatálya alá.

A 2/2012. (XII.10.) PK véleményben foglalt iránymutatás szerint a bíróság a szerződéskötés időpontjában hatályos Ptk. rendelkezési alapján az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét olyan okból is megállapíthatja, amelyet utóbb a külön törvény – adott esetben a kialakult joggyakorlat tapasztalatait felhasználva – kötelezően is szabályoz.

A Ptk. szabályozza, hogy a szerződés valamely kikötése milyen törvényi feltételek mellett minősül tisztességtelennek, ami az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződési feltételek kapcsán is irányadó. Ennek megfelelően a kikötés tisztességtelenségének a régi Ptk.-ban megadott fogalmából vezette le és határozta meg a Kúria a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. pontjában azokat a szempontokat, az a) – g) pontokban, amelyek mellett tisztességtelen az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés. Ezt a jogértelmezést – az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés tisztességtelenségének szempontrendszerét – vette át a Kúria 2/2014. számú jogegységi határozata.

A fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt feltételek tisztességtelenségére vonatkozó rendelkezések (régii Ptk. 209. §, 209/A. §, 209/B. §) részben uniós irányelvek átültetése folytán kerültek a magyar jogrendszerbe, alkalmazásuk már a Törvény megalkotása előtt igényelte az uniós szabályok értelmezését az Európai Unió Bírósága részéről az EUMSZ 267. cikke szerint.

Az 1997. évi CXLIX törvény, a 2006. évi III. törvény, a 2009. évi XXXI. törvény a Fogyasztói Irányelv céljainak megvalósítása érdekében módosította a régi Ptk.-t, a magyar bíróságok által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárások érintették a Fogyasztói Irányelv és a régi Ptk. vonatkozó módosításait.

A régi Ptk.-nak az Irányelv rendelkezéseivel és céljaival összhangban történő egységes értelmezése és alkalmazása érdekében alkotta meg a Legfelsőbb Bíróság a 2/2011. PK véleményt a fogyasztói szerződések érvényességével kapcsolatos egyes kérdésekről, a 3/2011. PK véleményt a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos közérdekű kereset

elbírálásának egyes kérdéseiről, és ebbe a folyamatba illeszkedik a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről, majd a jogegységi határozatok. Az Európai Bíróság C-26/13. számú ítélete iránymutató megállapításokat tartalmazott a 6/2013. számú polgári jogegységi határozattal el nem döntött jogkérdéseket illetően, amelyre figyelemmel került sor a PJE határozat meghozatalára.

A Tv. szabályozása az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tisztességtelenségével kapcsolatban megfelel a Fogyasztói Irányelv (21) preambulum bekezdésében és a 6. cikk (1) bekezdésében foglalt előírásnak, hogy a tisztességtelen feltételek – a nemzeti jogszabályi rendelkezések szerint - nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, a szerződés egyebekben változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket, mivel teljesíthető az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó tisztességtelen feltétel kihagyásával. Teljesül a 6. cikk (1) bekezdése, 7. cikk együttes értelmezésével levezetett azon elvárás is, miszerint - a tisztességtelen rendelkezés elhagyásával teljesíthető szerződés esetében - nincs mód a tisztességtelen feltétel tartalmának módosítására, a szerződés kiegészítésére.

A Fővárosi Ítéltábla sem eljárásjogi, sem anyagi jogi szempontból nem találta megalapozottnak a felperesnek a Pp. 155/A. §-ára és 155/B. §-ára alapított Alkotmánybírósági eljárás, illetőleg az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése és ennek következtében a másodfokú tárgyalás felfüggesztése iránt előterjesztett kérelmeit, ezért azokat elutasította.

A kereset érdemi elbírálása, a Tv. szabályainak alkalmazása során – szövegének a céljával és az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezése alapján (Alaptörvény 28. Cikk) - a másodfokú bíróságban nem merült fel kétely a Tv. illetve a PJE határozat Alaptörvénnyel való összhangja tekintetében. Ebben nem kötötte az ítéltábla másik tanácsának, illetve más bíróságnak a döntése. Az Alkotmánybírósághoz fordulás mellőzésével kapcsolatban az ítéltábla utal a vonatkozó bírói gyakorlatra, miszerint álláspontját nem kell részletesen megindokolnia (BH 1994. 448.)

A 3/2005. (XI.14) PK-KK vélemény, továbbá az 1/2009. (VI.24.) PK-KK közös vélemény irányadó alkalmazásával megállapította az ítéltábla azt is, hogy – a Tv. rendelkezéseinek céljával és joghatásával kapcsolatban – nem volt helye a perben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének az Európai Unió Bírósága előtt az EUMSZ 267. cikke szerint, mivel a perbeli jogvita elbírálása, a Tv. alkalmazása során nem merült fel közösségi jogszabály értelmezésének szükségessége. Az ügy érdemi eldöntése nem függött az Unió Szerződéseinek értelmezésétől, sem pedig az uniós intézmények, szervek jogi aktusainak érvényességétől, értelmezésétől, nem volt szükség az – uniós jog értelmezésére kizárólagosan jogosult – Európai Bíróság állásfoglalásának beszerzésére. A kereset elbírálása során felmerülő, a közösségi jog értelmezését igénylő kérdés hiányában megalapozottan és helyes indokolással mellőzte az elsőfokú bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

II.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a per tárgyává tett szerződéses kikötések érvényességének elbírálása során a döntéshez szükséges tényállást helyesen állapította meg, a jogvita eldöntése szempontjából jelentős jogi érveléseket elbírálta és helyes jogi álláspontot elfoglalva hozta meg döntését.

Alaptalanul hivatkozott a felperes arra, hogy az elsőfokú ítélet nem felel meg a Pp. 221. § (1) bekezdés rendelkezéseinek, mert az elsőfokú bíróság ítéletében nem állapította meg a perben releváns rövid tényállást, valamint azért, mert indokolása nem tartalmazza, hogy a bíróság milyen alapon vetette el a fél jogértelmezését, nem reflektál a felperes álláspontjára.

A Pp. 221. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyeken a bíróság ítélete alapszik.

A Pp.-nek ez a szabálya azon klasszikus polgári jogi perekre vonatkozik, amelyekben a bíróságnak a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a beszerzett bizonyítékok mérlegelésével kell a tényállást megállapítania.

Jelen per abból a szempontból is speciális, hogy a tényállás – azon szerződéses kikötések tartalma, amelyek tisztességességének és érvényességének megállapítását kérte a felperes – adott, a kikötések tartalmát a bíróság nem bizonyítási eljárás lefolytatása után állapította meg. A szerződéses kikötések tartalmát nem lehet lerövidíteni, nem lehet röviden megállapítani, azok teljes szövege, teljes tartalma egységesen képezi a jogkérdés eldöntésének alapjául szolgáló tényállást.

Az elsőfokú ítélet a felperes keresetét és az alperes érdemi ellenkérelmét minden egyes (A/1.- G/3.) kereseti kérelemre vonatkozóan pontosan, egyértelműen tartalmazza. Az, hogy ezt az elsőfokú bíróság a kereseti kérelmek és ellenkérelmek teljes tartalmának az ítéletbe történő beillesztésével valósította meg, nem jelenti a Pp. szabályainak sérelmét. A kereseti kérelmek nagy száma miatt, és azért, mert az egyes kikötések tartalma közötti átfedések következtében a kereseti kérelem és az ellenkérelem is az egyes szerződéses kikötések körében azonosságokat, átfedéseket tartalmazott, az ítélet áttekinthetősége érdekében az elsőfokú bíróság által alkalmazott ítéletszerkesztési megoldás célszerű volt.

Annyiban alapos a fellebbezés, hogy az elsőfokú bíróság ítéleti megállapításait nem minden esetben indokolta meg a Pp. 221. § (1) bekezdés előírásainak megfelelően. Az elsőfokú ítélet indokolásának hiányosságait – miután a szükséges adatok rendelkezésre állnak – az ítéltábla jelen ítéletében pótolja. Az elsőfokú bíróság mulasztása azonban nem valósít meg olyan eljárási szabálysértést, amely a per érdemi elbírálására is kihatással lenne. Az elsőfokú bíróság mulasztását a másodfokú ítélet az indokolás kiegészítésével pótolhatja. (EBH 2006.1526)

A felperes fellebbezésében kifogásolta, hogy az elsőfokú ítélet részben hibásan határozta meg a Tv. hatályát. Az elsőfokú bíróság a valódi deviza hiteleket is a Tv. hatálya alá tartozónak tekintette, és úgy ítélte meg, hogy nem tartoznak a Tv. hatálya alá

- az olyan szerződéses kikötések, amelyek az egyoldalú módosítás közzétételére vonatkozó eljárási rendre, az arról történő írásos értesítés esetén a fogyasztót megillető felmondási jogra, annak gyakorlására vonatkoznak;
- azok a szerződési feltételek melyek szerint a szerződéses rendelkezés változása automatikusan bekövetkezik (referenciakamat);
- továbbá a Hpt. 201/B. §-ában a jelzáloghitel-szerződés esetére szabályozott szankciós jellegű egyoldalú módosításra vonatkozó kikötés.

Kérte annak megállapítását, hogy nem tartoznak a Tv. hatálya alá a valódi deviza szerződések, azok a szerződési feltételek melyekben a szerződéses rendelkezés változása automatikusan következik be (referenciakamat), továbbá a Hpt. 201/B. §-ában a jelzáloghitel-szerződés esetére szabályozott szankciós jellegű egyoldalú módosításra vonatkozó kikötések. Míg a felmondási jogra vonatkozó kikötésekre a Tv. hatálya kiterjed, és ezek tisztességesek, érvényesek.

A fellebbezés ebben a körben részben alapos.

A keresetlevél 4. és 6. b. pontja teljesen egyértelműen rögzíti, hogy a felperes a kereset tárgyául kizárólag azon kikötéseket tette, amelyeket a felperes a deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) fogyasztói szerződésekben alkalmazott. Egyértelműen rögzíti azt is, hogy keresetének tárgya kizárólag annak eldöntése, hogy a keresetben megjelölt szerződési feltételek tisztességesek-e abban az esetben, amikor deviza alapú szerződésben szerepelnek. Ezzel szemben nem terjesztett elő keresetet olyan kölcsönszerződésben foglalt kikötésekre, ahol a folyósítás és a törlesztés is devizában történik. Ehhez a teljesen egyértelmű kereseti kérelemhez képest az elsőfokú bíróság szükségtelenül fejtette ki azt az – egyébként is téves – álláspontját, hogy a Tv. hatálya kiterjed a valódi deviza szerződésekre is.

Az ítéltábla ezért az elsőfokú ítélet indokolásának ezen részét – mint szükségtelent – mellőzi.

Tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az A/3-A/4., B/3-B/4., C/3-C/6., D/1-D/6., E/1-E/6. számú kérelmeknél nem tartoznak a Tv. hatálya alá a szerződéses kikötéseknek azon rendelkezései, amelyek a fogyasztót az egyoldalú szerződésmódosítási jog gyakorlása során megillető felmondási jogot szabályozzák.

A Tv. 4. § (1) bekezdés f) pontja ugyanis külön elvként szabályozza a felmondhatóság elvét; vagyis tisztességtelen a szerződéses kikötés akkor, ha a szerződésmódosítás bekövetkezése esetére nem biztosítja a fogyasztó számára a felmondás jogát. A felmondási jog szabályozására vonatkozó feltételek tehát a szerződéses kikötéseknek azon részét képezik, amelyeket a kikötések tisztességtelenségének vizsgálata során a Tv. 4. § (1) bekezdés f) pontjának való megfelelése körében vizsgálni kell.

Tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság továbbá, hogy a C/1-C/6., a D/1-D/2., és az E/1-E/6. számú kérelmekhez tartozó ÁÜF-ek 19.3. pontjában megfogalmazott rendelkezések között vannak egyoldalú szerződésmódosításnak nem minősülő módosulások, így nem a Tv. hatálya alá tartozó rendelkezések. Azok ugyanis nem feltételtől függő szerződésen alapuló változásról, hanem egyoldalú szerződésmódosításról szólnak, e feltételek tehát a szerződéses kikötéseknek azon részét képezik, amelyeket a kikötések tisztességtelenségének vizsgálata során a Tv. 4. § (1) bekezdésnek való megfelelése

körében vizsgálni kell.

A fellebbezés alaptalanul kifogásolta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy a Tv. nem változtatta meg az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelensége vizsgálatának szempontrendszerét. A jogerős ítélet I. pontjában kifejtettek alapján az elsőfokú bíróság megállapítása helytálló.

A felperes álláspontja szerint az általános szerződési feltétel nem minősülhet tisztességtelennek, ha azt jogszabály állapítja meg vagy a jogszabály előírásának megfelelően határozták meg, továbbá ha jogszabályba ütközik, ezért minden feltétel esetében vizsgálandó, hogy az adott szerződés típusra, az adott időpontban hatályos jogszabályi környezet milyen rendelkezéseket tartalmazott.

Helyesen járt el az elsőfokú bíróság – az ítéltábla az indokolás későbbi részében kifejtésre kerülő álláspontja miatt – amikor az átláthatóság elvét a teljes - 2004. május 1. és 2014. július 19. napja közötti - időtartamban vizsgálhatónak találta.

A régi Hpt. 2010. január 1. napjától hatályos 210. § (3) bekezdésében foglalt törvényi felhatalmazása ugyanis keretjellegű, amelyre figyelemmel vizsgálható és vizsgálandó is az annak tartalmát kitöltő, egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses rendelkezés, a felperest megillető egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötés tisztességtelensége.

Helyesen hivatkozott az elsőfokú bíróság arra is, hogy a 2010. január 1. napjától hatályba lépett Hpt. 210. § (4) bekezdésében rögzített árazási elvek biztosítása és az ezen jogszabályi rendelkezésnek megfelelő általános szerződési feltételek még nem zárják ki az átláthatóság elvének vizsgálatát, mert az árazási elvek nem váltak a fogyasztói szerződés részévé.

A régi Hpt. 210. § (4) és (5) bekezdésében szabályozott, a pénzügyi intézmény árképzési gyakorlatát rögzítő árazási elvek nem részei a fogyasztóval kötött szerződéseknek, ellenőrzésükre és számonkérésükre a fogyasztó nem jogosult. A fogyasztó nem alapíthat szerződéses jogot a hitelező árazási elveire.

Egyetért az ítéltábla az elsőfokú bíróságnak azzal az álláspontjával is, hogy a 275/2010. (XII.15.) Kormányrendelet hatályba lépését követően is vizsgálható az ezen jogszabálynak megfelelő tartalmú általános szerződési feltételek tisztességtelensége. A Kormányrendelet ugyanis nem ad kimerítő szabályozást az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételekre. A benne szereplő felsorolás csupán a kamatemelés lehetséges okai tekintetében taxatív. Az a tény, hogy a pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosításának lehetnek alapos okai, nem jelenti egyben azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés nem minősülhet egyéb okból tisztességtelennek. Önmagában a Kormányrendelet előírásainak való megfeleléssel nem teljesíti a pénzügyi intézmény a tisztességesség követelményét, figyelemmel arra, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételeknek csak egyik eleme az ok-lista, további szükséges tartalmi eleme a kötelezettségvállalás mechanizmusának, lehetséges mértékének szabályozása is.

Önmagában a Kormányrendelet 1. §-ának előírásait teljesítő ok-lista nem jelenti az egyoldalú szerződés módosítási jog szabályozásának tisztességességét, nem valósítja meg a tisztességességből fakadó további követelményeket, az átláthatóságot, az érthető és világos

megfogalmazást, továbbá a felmondhatóság és a szimmetria követelményét sem. Helyes tehát az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja, hogy a Kormányrendeletnek megfelelő kikötést is a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján lehet vizsgálni, a többi elv érvényesülése szempontjából.

A 275/2010. (XII.15.) Kormányrendelet rendelkezései a régi és új Ptk.-hoz képest nem tekinthetők speciális rendelkezéseknek, ezért a Ptk. rendelkezéseinek ezek mellett is érvényesülniük kell. A Kormányrendelet nem olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek a jogszabály erejénél fogva a szerződés részévé válnak, hanem azok olyan keretszabályok, amelyek alapján maguknak a pénzügyi szolgáltatóknak kell megalkotniuk a fogyasztóvédelmi szempontoknak is megfelelő általános szerződési feltételeiket.

Nem értett egyet az ítéltábla a felperes fellebbezésében kifejtett azon jogi álláspontjával sem, miszerint az esetleges tisztességtelenség fő szabályként csupán részleges érvénytelenséget eredményez, azaz a bíróság csak az adott kikötés tisztességtelenségét állapíthatja meg, de nincs lehetősége a szerződéses feltétel egésze tisztességtelenségének a megállapítására.

A kérdés vizsgálata során abból kell kiindulni, hogy mit ért a jogszabály az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötés alatt: az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító feltételrendszert vagy az ok-listában szereplő egyes rendelkezéseket.

Az ítéltábla álláspontja szerint az ok-lista nem azonos a szerződési feltétellel, az csak egyik eleme az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek.

A törvény szerint a kikötés egészének tisztességtelensége vélelmezett és a felperesnek a kikötés egésze tekintetében kell bizonyítania, hogy az tisztességes. Ez következik abból, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses feltétel egésze, mint egység alkalmazásának következményeként, az ok-lista minden pontjának együttes hatásaként jelentkezik a kamat-, költség- vagy díjmelés.

Az egyoldalú módosítás egyes indokai a fogyasztót egészében érintik, azok összhatásaként változnak a költségei: ha több ok beállta az emelés irányába hat, de egy ok ellene, ezek eredőjeként alakul a módosult kamat, költség vagy díj. Az adós mindig összhatása eredményében látja a változást, így a kikötés egésze az, ami a kötelezettségek változása vonatkozásában jelentőséggel bír.

A Tv. 4. § (1) bekezdésében foglalt követelményekből is kitűnik, hogy az ok-lista csak az egyik eleme a szerződéses kikötésnek. A 4. § (1) bekezdés a) pontja szerinti egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint felperes hivatkozásától eltérően az e) pont szerinti átláthatóság követelménye is a teljes szerződéses kikötésre vonatkozik. Az ok-lista, mint a szerződéses kikötésen belüli egyik elem; vagy az ok-lista egyes elemeinek részleges érvénytelensége fel sem merülhet. A keresettel érintett szerződéses kikötés egyes elemei, vagy azok kitételei külön-külön nem vizsgálhatóak.

Amennyiben jelen pertípusban sor kerülne a szerződéses kikötések részleges érvényességének, az egyoldalú szerződés módosítást megalapozó ok-lista egyes elemei érvénytelenségének megállapítására, a tisztességtelenségnek talált körülmények mellőzésével,

kihagyásával felborulna a szabályozás szerződéskötéskor fennálló egysége.

Az ítéltábla leszögezi, hogy az időközben lezajlott jogszabály változásoknak a tisztességtelenség szempontjából azért sem lehet jelentősége, mert a semmisséget a szerződés megkötésekor kell vizsgálni, a tisztességtelen feltétel jogszabályváltozással nem válhat tisztességgé. A tisztességtelenség azon jogkövetkezménye, hogy a feltétel a fogyasztót nem köti, az Európai Unió Bírósága ítélete szerint is azt jelenti, hogy a fogyasztóval szerződő fél a szerződési feltételen alapuló jogát a visszatartó hatás érdekében elveszti (C-618/10).

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság a Tv. 4. § (1) bekezdésre hivatkozással azt, hogy a felperes részéről csak akkor vezethet sikerre a törvényi vélelem megdöntése, azaz a kereset csak akkor alapos, ha a felperes valamennyi elv érvényesülését bizonyítja, illetve ha csak egy elv érvényesülése is bizonyítatlan marad, akkor a vélelem megdöntése iránti igény megalapozatlan.

Ezt a Tv. 11. § (2) és (3) bekezdése egyértelműen rögzíti.

A 11. § (3) bekezdés szerint ugyanis egyértelmű, hogy a szerződéses kikötés csak akkor lehet tisztességes és ezért érvényes, ha megfelel a 4. § (1) bekezdés szerinti valamennyi feltételnek; illetve a 11. § (2) bekezdés alkalmazásával, amennyiben a szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdés szerinti bármelyik feltételnek nem felel meg, a kikötés tisztességtelen.

A Tv. 4. § (1) bekezdése tehát konjunktív feltételeket ír elő az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés tisztességségének megállapításához. Ezért az ítéltábla álláspontja szerint amennyiben megállapítható a Tv. 1. §. a) – g) pontjában szabályozott követelmény bármelyikének sérelme, akkor irreleváns és szükségtelen a további törvényi feltételek vizsgálata.

Helyesen járt el az elsőfokú bíróság mikor a 4. § (1) bekezdés a) – g) pontjában felsorolt követelmények közül elsődlegesen az átláthatóságnak való megfelelést vizsgálta. Az ítéltábla álláspontja szerint azonban azok az okok, amelyek miatt az elsőfokú bíróság az átláthatóság elvének sérelmét állapította meg, részben nem az átláthatóság, hanem az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményének megsértését jelentik.

A Tv. 4. § (1) bekezdés a) pontjában szereplő egyértelmű és érthető megfogalmazás elvéhez fűződő miniszteri indokolás szerint önmagában is tisztességtelen a szerződési feltétel, ha a szerződés megkötése előtt a fogyasztónak az egyértelmű, világos és érthető szerkesztés és megszövegezés hiánya miatt nem volt tényleges lehetősége a kikötés alapos megismerésére. A szerződéskötés során tehát a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásokból eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének okait, kötelezettsége változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét is.

A Tv. 4. § (1) bekezdés e) pontjában megfogalmazott átláthatóság elve a miniszteri indokolás szerint azzal a követelménnyel egészül ki, hogy a fogyasztó ellenőrizni tudja az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását és fel tudjon lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint rá

nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával kerül sor.

Tehát az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményének részét képező mechanizmus, valamint az ellenőrizhetőséget jelentő átláthatóság együtt jelenti azt a két elvet, amelyek szövegszerű megjelenésének hiánya objektív, mérlegelést nem engedő módon állapítható meg a perben, és ezek hiányát helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság.

Rögzíti a másodfokú bíróság azt is, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt követelmények közül elsőként a szerződéses kikötések átláthatósága, továbbá egyértelmű és érthető megfogalmazása vizsgálendő az a), és az e) pontok szerint, ezen elvek alapvető és kiemelkedő jelentőségére, illetőleg a további feltételekkel való összefüggésére figyelemmel az uniós jogból és a logika szabályaiból is következően.

A bank forrásköltsége, illetve a forráshoz kapcsolódó kockázatok kezelésének a költsége változhat a kölcsön futamideje alatt akár a forrásoldal, akár az ügyféloldal, akár a szabályozói oldal körülményeinek megváltozása következtében.

Ezek a körülmények tehát kockázatok, amelyeket szükségszerűen vagy a bank vagy az adós kénytelen viselni. Ezt a kockázatviselést a másik félnek valamilyen formában kompenzálnia kell ahhoz, hogy az ügylet létrejöhessen.

Az, hogy a fogyasztó a rendelkezésére álló kölcsönfajták közül melyiket választja, maga a kockázat megosztási megállapodása.

A kockázat megosztás határozza meg, hogy a bank költségeire ténylegesen hatást gyakorló ok felmerülése esetén a felek megállapodása alapján egy adott kockázat a bank és az adós között hogyan oszlik meg.

Azonban az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság követelményének való megfelelés teszi lehetővé, hogy a fogyasztó már a szerződéskötés előtt, illetőleg annak során alaposan megismerhesse a szerződéses kötelezettségei terjedelmét, jövőbeni változásának okait és mértékét, továbbá felmérhesse, milyen módon kerül sor a kötelezettségei megváltozására és a változás okai és mértéke ellenőrzésére miként lesz lehetősége.

A 93/13. Irányelv 5. cikkével kapcsolatban az Európai Unió Bírósága már kimondta, hogy a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit megismerhesse. Többek között ezen ismeretek alapján dönti el a fogyasztó, hogy az előzetesen megállapított feltételeket elfogadva az azokat meghatározóval szerződéses kapcsolatra lép -e (RWE Vertrieb ítélet).

Megjegyzi az ítéltábla, hogy kizárt a szerződéses kikötés változtatására való jog olyan értelmezése, mely szerint az a pénzügyi intézmény számára a bíróság, illetve a jogalkotó szerződésmódosítási jogát helyettesítő jogosultságot biztosít.

Szerződéses jogviszonyban nyilvánvalóan megengedhetetlen, hogy a mellérendeltségben álló felek egyike korlátok nélkül gyakorolhasson valamely kivételes - a régi Hpt. 210.§ (3) bekezdésén nyugvó – egyoldalú hatalmasságot úgy, hogy a másik szerződő fél számára az egyoldalú szerződésmódosítási jog számonkérése, ellenőrzése nem biztosított.

A szerződéskötéskor nem ismert, nem is várható feltétel bekövetkezésének következményét egyik szerződő fél sem vonhatja le egyedül. Ha a felperes a szerződéses kikötés egyoldalú megváltoztatásának lehetőségét úgy kívánta megfogalmazni, hogy abba beletartozzanak szerződéskötéskor nem ismert, nem várható feltételek is, úgy a megfogalmazás nem felel meg a világosság és érthetőség követelményének.

Logikailag is ezen elvek vizsgálándók elsőként, mert ami nem érthető, mert a gazdasági következményeket illetően nem egyértelmű, az nem képes kielégíteni a tételes meghatározás, az objektivitás követelményét sem. Ha pedig a szerződésben nem szerepel, hogy miként, milyen módon, milyen eljárási rendben változnak a fogyasztó kötelezettségei, akkor a ténylegesség és arányosság, valamint a szimmetria elve sem teljesül, hiszen ezek a fogyasztó által nem ellenőrizhetők, nem kérhetők számon. A szimmetria kapcsán kizárt, hogy érvényesíthető legyen a fogyasztó javára történő körülményváltozás, hiszen mechanizmus hiányában ez iránt nem tud igényt érvényesíteni. A felmondhatóságnak pedig csak akkor lehet jelentősége, ha bekövetkezik a szerződésmódosítás, ami kizárt, ha a vonatkozó feltétel nem egyértelmű és nem érthető.

A PJE határozat indokolásának III. 2 pontja szerinti a világos, érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elveit az Európai Unió Bírósága is értelmezte a C-26/13. számú ügyben hozott ítélete rendelkező részének 2. pontjában, továbbá az indokolás 70 – 75. pontjaiban. Az árfolyamrés kapcsán kifejtett, de az egyoldalú szerződés módosítást lehetővé tevő szerződési feltételekre is megfelelően irányadó megállapításokból is következően a fogyasztót a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket. Így az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülmény változásból eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettsége változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét.

Ez nem azt jelenti, hogy a fogyasztónak a szerződéskötéskor a körülmény változás – előre nem ismert – konkrét mértékétől függetlenül, abszolút értékben fel kell tudnia mérni várható fizetési kötelezettsége felső határát, melynek megjelölése nem is volt követelmény, hanem azt, hogy a szerződés módosítást lehetővé tevő kikötésnek meg kell határoznia a fogyasztó szerződéses terheinek lehetséges alakulását.

A szerződéses rendelkezésekből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az ok-listában felsorolt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a kamat, költség, díj mértékére; azok adott mértékű változása milyen mértékű emelést tesz – a ténylegesség, az arányosság elvének betartása esetén – lehetővé (az emelés ugyanis csak lehetőség) illetve milyen mértékű csökkentést tesz kötelezővé a fogyasztóval szerződő fél számára.

Matematikai képlet alkalmazása megfelelő magyarázat nélkül épp úgy nem felel meg az átláthatóság követelményének, mint az egyoldalú szerződés módosításra okot adó körülmények pusztá felsorolása.

Az átláthatóság követelménye azt is jelenti, hogy az egyoldalú szerződés módosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását a fogyasztó ellenőrizni tudja és fel tud lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint a rá nézve hátrányos szerződés módosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával került sor.

Az egyoldalú szerződés módosítás joga nem vezethet oda, hogy a fogyasztóval szerződő

pénzügyi intézmény tetszőleges módon, egyoldalúan növelje a fogyasztót terhelő kötelezettségeket, ezáltal növelje saját bevételeit.

Az egyoldalú szerződés módosítás lehetővé tevő kikötés tehát akkor felel meg a világos, az érthető, megfogalmazás és az átláthatóság – EU Bírósága ítélete által is értelmezett – elvének, ha a szerződéskötéskor felmérhetővé, az egyoldalú szerződés módosítás bekövetkeztekor pedig – a már bekövetkezett körülmény változás (ok) konkrét mértékének ismeretében – ellenőrizhetővé teszi a fogyasztó számára a rá nézve hátrányos szerződés módosítás indokoltságát, arányát, mértékét.

Egyetért az ítéltábla a felperes fellebbezésében levezetett azon okfejtéssel, hogy a PJE határozat az Európai Unió Bíróságának ítéleteivel – a C-472/10. számú (Invitel ügy), a C-92/11. számú (RWE ügy), valamint a C-26/13. (Kásler ügy) – azonos követelményt fogalmaz meg. A felperes által hivatkozott ítéleteken kívül figyelembe lehet még venni a C-618/10. számú Banco-Espanol határozatban kifejtett elveket is.

Nem osztja azonban a felperesnek azt az álláspontját, hogy az átláthatóság elvének az elsőfokú bíróság szerinti értelmezése az EU Bíróságával ellentétes jogértelmezést jelentene.

A felperes fellebbezésben kifejtett álláspontjával szemben azonban az ítéltábla értelmezése szerint az Európai Unió Bírósága a C-26/13. számú ítéletben nem csak azt írta elő követelményként, hogy a fogyasztó egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa a díjak esetleges módosítását, hanem jelentősége van annak is, hogy az átláthatóságnak az Irányelv szerint követelményét kiterjesztő módon kell érteni; az nem korlátozható kizárólag a szerződési feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére. A fogyasztó számára annak van alapvető jelentősége, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerhesse a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Egyértelműen állást foglal az ítélet abban is, hogy az adott kikötés tartalmához kapcsolódó mechanizmust, annak konkrét működését és a többi feltételben írt mechanizmussal való viszonyát a szerződésnek átlátható jelleggel kell feltüntetnie, hogy annak alapján módjában álljon a fogyasztónak egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

Egyértelműen tartalmazza a jogegységi döntés indokolása – kifejezetten a C-26/13. számú ítélet megállapításait követve – azt is, hogy a fogyasztót a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az úgynevezett ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többlet kötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét.

A PJE indokolása szerint a szerződéses rendelkezésekből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az ok-listában felsorolt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a kamat, költség, díj mértékére; azok adott mértékű változása milyen mértékemelést tesz – a ténylegesség, az arányosság elvének betartása esetén – lehetővé, illetve milyen mértékű csökkenést tesz kötelezővé a fogyasztóval szerződő fél számára.

Az átláthatóság elvének ezen értelmezéséből következően az ítéltábla nem osztja a felperesnek azt az álláspontját, hogy az átláthatóság követelményének megfelel a kikötés, ha

csak azt tartalmazza, hogy a hitelező meghatározott, a szerződési feltételek szempontjából releváns körülmények változása esetén a változásoknak megfelelően jogosult módosítani a szerződési feltételeket és a módosítás mértékének ennél pontosabb megfogalmazása nem lehetséges.

A kereset tárgyát képező szerződéses kikötések a fentiekre tekintettel nem felelnek meg egyik időszakban sem az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság követelményének, ugyanis nem teszik lehetővé, hogy a fogyasztó a szerződéskötés előtt, illetőleg annak során alaposan megismerhesse a szerződéses kötelezettségei terjedelmét, jövőbeni változásának okait és mértékét. Nem teszik lehetővé azt sem, hogy felmérhesse; milyen módon kerül sor a kötelezettségei megváltoztatására. Arra sincs lehetősége, hogy a változás okait és mértékét ellenőrizze. Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve érvényesülésének hiányát jelenti, hogy a kikötések ténylegesen csak az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények pusztá felsorolását tartalmazzák, a kötelezettség változása mechanizmusának rögzítése nélkül. Ezt az eljárást a PJE az indokolás III.2. pontjában is egyértelműen tisztességtelennek minősíti.

Valamennyi petitum alapján vizsgált szabályozásra jellemző, hogy megfelelő és szükséges korlátok nélkül biztosítottak a felperesnek egyoldalú szerződésmódosítási jogot, ennél fogva átláthatatlanok, ellenőrizhetetlenek és számon kérésre alkalmatlanok. Az ítéltábla ezért megállapította, hogy az elsőfokú bíróság valamennyi perbeli szerződéses kikötést helyesen minősítette tisztességtelennek.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság követelményének való megfelelés hiányában szükségtelen minden további vizsgálódás, ezért az elsőfokú ítéletnek a Tv. 4. § (1) bekezdésében felsorolt további követelmények (tételes meghatározás, objektivitás, ténylegesség és arányosság, felmondhatóság, szimmetria) hiányára vonatkozó megállapításai nem relevánsak. Erre tekintettel az ítéltábla mellőzi az első fokú ítélet azon megállapításait is, amelyek szerint valamely szerződéses rendelkezés a Tv. 4. § (1) bekezdés a) és e) pontjában foglaltakon kívüli, további törvényi követelményeknek megfelel. A kereset tárgyát képező kikötések egészének tisztességtelenségét jelentette az átláthatóság, az egyértelmű és érthető megfogalmazás sérelme, fel sem merült a részbeni érvényesség, a kikötéseken belüli részleges érvénytelenség lehetősége.

Helyesen tartotta szem előtt az elsőfokú bíróság, hogy a kereset tárgyává tett szerződéses kikötéseknek az átláthatóság, az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve szerinti vizsgálata az azokat tartalmazó okirati bizonyítékok értékelését és értelmezését igényelte a Törvény 4. § (1) bekezdése, a 8. § (3) bekezdése, a 11. § (1) bekezdése szerint, figyelemmel a 10. § (3) bekezdésében foglalt előírásra is. Megalapozottan mellőzte ezért annak szükségtelensége miatt a felajánlott további bizonyítást (szemle tartását, szakértő kirendelését) és a csatolt Árazási Elvek tartalmi vizsgálatát.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján - kiegészített és módosított indokolással - helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 239. §. alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdés alapján az ítéltábla a felperest kötelezte az alperes ügyvédi munkadíjból álló

másodfokú perköltségének megfizetésére, melynek mértékét a 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján a csatolt megbízási szerződésben megjelölt összeg alapulvételével határozta meg. Ezt az összeget az IM. rendelet 2. § (2) bekezdés alapján mérsékelte, mert a kikötött munkadíj a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel nem állt arányban. A költség-átalány megállapítását mellőzte, mert annak az IM. rendelet 2. § (1) bekezdés b) pontjában és 4. § (1) – (2) bekezdésében szabályozott feltételei hiányoztak.

Budapest, 2014. október 22.

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k.
a tanács elnöke

Dr. Pusztai Anita s.k.
előadó bíró

Nyírőné dr. Kiss Ildikó s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
Horváth Katalin
tisztviselő